

Shakespeare
Lear király

Fordította: Vörösmarty Mihály

SZEMÉLYEK

LEAR, Britannia királya
A FRANCIA KIRÁLY
A BURGUNDI FEJEDELEM
CORNWALL FEJEDELEM
ALBAN FEJEDELEM
KENT GRÓF
GLOSTER GRÓF
EDGAR, Gloster fia
EDMUND, Gloster törvénytelen fia
CURAN, udvaronc
OSZVALD, Goneril udvarnoka
AGGASTYÁN, Gloster haszonbérője
ORVOS
BOLOND
TISZT Edmund szolgálatában
NEMES Cordelia kíséretében
HÍRNÖK
SZOLGÁK, Cornwallnál
GONERIL |
REGAN | Lear leányai
CORDELIA |
Lovagok a király kíséretében.
Tisztek, követek, katonák és kísérők

Történik Britanniában

ELSŐ FELVONÁS

1. SZÍN

*Kent, Gloster, Edmund jönnek
Udvári terem Lear király palotájában*

- KENT   Úgy hittem, a király inkább kedveli Alban herceget, mint Cornwallt.
- GLOSTER   Nekünk is mindig úgy tetszett; de most az ország felosztásánál ki nem vehető, melyik fejedelmet becsüli inkább; mert az egyenlőség úgy ki van mérve, hogy maga a szigor sem tehet választást osztályrészeik közt.
- KENT   Nem a te fiad az, mylord?
- GLOSTER   Nevelése, sir, rovásomra történt. Annyiszor pirultam elismerni, hogy most már elég orcátlanul teszem.
- KENT   Nem foghatlak meg.
- GLOSTER   De igen ezen fickó anyja, mert domborúvá lőn, és valóban, sir, előbb volt fia a bölcsője, mint férje az ágya számára. Orrontod a hibát?
- KENT   Miután az eredmény ily derék, nem kívánhatom nem történtenek a hibát.
- GLOSTER   Egyébiránt, sir, nekem törvényes fiam is van, valami egy évvel idősebb ennél; de mindamellet nem kedvesb előttem, ámbár ez a gazkölyök egy kisé mohón jött a világba, mielőtt hitták volna. De anyja szép volt; jó mulatság volt összecsapnunk a gyereket, s a kurafit végre is el kell fogadnom. Ismered ezen nemes urat, Edmund?
- EDMUND   Nem, mylord.
- GLOSTER   Kent lord. Úgy tekintsd ezentúl, mint tisztelt barátomat.
- EDMUND   Szolgálatjára nagyságodnak.
- KENT   Kell hogy szeresselek, s rajta leszek, hogy jobban ismerjük egymást.
- EDMUND   S én, sir, törekedni fogok, hogy azt megérdemeljem.
- GLOSTER   Külföldön volt vagy kilenc évig, s ismét mennie kell. - A király jön!
Harsonaszó Lear, Cornwall, Alban, Goneril, Regan, Cordelia s kíséret jönnek
- LEAR   Gloster! menj, hídd elő Frankhon s Burgund urait.
- GLOSTER   Tüstént, felség.
Gloster és Edmund el
- LEAR   Azalatt kimondjuk rejtett szándokunkat.
Adjátok a térképet. Tudnotok kell,
Hogy országunkat három részre osztók
S erős szándékunk minden gondot és bajt
Lerázni agg korunkról, általadván

Ifjabb erőknek, míg magunk tehertől
Menten mászunk a sír felé. Fiunk,
Cornwall, és nem kevésbé szeretett
Fiunk, Alban, ez órában szilárd
Akaratunk lányaink jegydíjait
Külön kiszabni, hogy jövő viszálynak
Már most elejét vegyük. Két fejedelem,
Burgund- és Frankhon, nagy vetélkedők
Legifjabbik lányom szerelmeért,
Rég udvarolnak házunknál, s nekik most
Választ kell adnunk. Szóljatok, leányim,
Minthogy mi most le akarunk mondani
A trón és az ország gondjairól
S jövedelmiről. Mondjuk hát: melyitek
Szeret leginkább, hogy legfőbb kegyünket
Érdem szerint adhassuk. Goneril,
Elsőszülöttünk, szólj először.

GONERIL

Én, sir,

Jobban szeretlek, mint kimondható,
Drágább vagy előttem, mint szemem világa,
Tér és szabadság s minden, ami ritka,
Dús és becses. Szeretlek nem kevésbé
Egy épség-, kellem-, szépség- és becsület-
Áldotta életnél; mint valaha
Gyermek szeretett s imádva volt apa;
Szeretettel, melyhez a szó üres,
A lélegzet szegény. Szeretlek úgy,
Hogy annak módja és határa nincs.

CORDELIA

(félre)

Cordelia mit tegyen? Hallgat s szeret.

LEAR

E két vonal közt mind e tartomány,
Ez árnyas erdők, dús mezők, e tágas
Legelők és bővizű folyamok
Urává teszek: Alban és a te
Utódaidnak légyen öröke.
Mit mond most második leányunk,
A drága Regan, Cornwall nője? Szólj!

REGAN

Egy ércből szerkesztve nénémmel én
Méltónak tartom hozzá magamat.
És úgy találom igaz szívem szerint,
Hogy ő saját érzelmimet nevezte meg,
Csakhogy nem egészen: minden más örömmek,
Mint az érzékek legdúsabb tára nyújt,
Én ellenéül vallom magamat,
S csupán boldognak felséged iránti
Szeretetemben.

CORDELIA *(félre)* Szegény Cordelia!
 És mégsem az, mert szívem gazdagabb,
 Mint nyelvem: abban bizonyos vagyok.

LEAR Szép országunknak e bő harmada
 Neked s utódidnak jut örökölni,
 Térségre, bájra, becsre Goneril
 Részénél nem csekélyebb. S most örömünk,
 - Végső, de nem utolsó - te, kinek
 Ifjú szerelmeért Burgund teje
 S Frankhon bora versengve küzdenek,
 Mit szólsz te, hogy szerezz egy harmadot,
 Dúsabbat, mint testvéréd? Beszélj!

CORDELIA Semmit, mylord.

LEAR Semmit?

CORDELIA Semmit.

LEAR Még egyszer szólj; a semmiből mi sem lesz.

CORDELIA Boldogtalan én! ki számhoz nem birom
 Emelni szívemet. Szeretem fölségedet
 Tisztem szerint, sem többé, sem kevésbé.

LEAR Hogyhogy, Cordelia? jobbítsd szavaidat,
 Nehogy szerencsédet megrontsa.

CORDELIA Jó uram!
 Nemzöm vagy, fölneveltél és szerettél.
 A tartozást én úgy rovom le, mint
 Illik s méltó: szeretlek, engedelmes
 Vagyok, tisztellek mindenek fölött.
 Mért mentek férjhez néném, ha mondják,
 Hogy csak téged szeretnek? És ha egykor
 Tán férjhez mennék, akkor az, kivel
 Jegyet váltottam, bírni fogja fél
 Szerelmem, gondom s tartozásomat.
 Úgy, mint néném, hogy csupán atyámat
 Szeressem, férjhez nem megyek.

LEAR De hát
 Szived szerint szólsz?

CORDELIA Úgy én, jó uram!

LEAR Oly ifju s oly szivetlen.

CORDELIA Ifju s oly
 Őszinte csak, mylord.

LEAR Legyen tehát:
 Őszinteséged vedd jegypénzedül;
 Mert esküszöm a nap szent sugárzatára,
 Hecate rejtelmére és az éjre,

A bolygók minden működésire,
Mik által élünk s lenni megszününk:
Az atyai gondot ím, megtagadom,
A vérrokonság minden jogait.
Légy szívemtől örökre idegen.
A durva scytha, vagy ki gyermekét
Emészti föl, étvágyát csillapítani,
Csak úgy legyen velem rokon, csak úgy
Segítve, szánva, mint te - volt leányom!

KENT

Ó, jó uram -

LEAR

Békével, Kent, ne jöjj
A sárkány és haragja közé. Leginkább
Szerettem őt, s szelíd dajkálataira
Reméltem bízni végső napjaim.
Cordeliához
El innen! menj szemem elől! - Úgy legyen
Nyugalmam a sír, mint most leveszem
Az atyai gondot róla. - Jöjjenek
A frank s burgund. Ki mozdul? Ím, e harmadot,
Cornwall s Alban! vessétek két leányom
Jegybirtokához. Házassítsa ki
Emezt a döllyf, mit nyíltságnak nevez.
Most kettőtöknek adjuk a hatalmat,
Előjogot s mind a hasznót, mi a
Felsőghez tartozik. Magunk havonkint,
Fenntartva száz legényt, kiket ti fogtok
Ellátni, nálatok veszünk lakást
Felváltva, sorban. Mi csak a királyi
Címet tartjuk meg s járulékait.
Jövedelmek, uralkodás s a végrehajtó
Hatalom legyen tietek, kedves fiaim!
Minek jeléül, ím, e koronán
Osztozzatok.

KENT

Fejedelmi Lear,
Kit mint királyom tisztelék, szerettem
Atyám gyanánt, s mint gazdámát követtem,
S imámba zártam mint nagy pártfogómat -

LEAR

Feszült a húr, szaladj a nyíl elől.

KENT

Csak jöjjön bizvást, hogy szívem körébe
Fúrjon hegyével. Kent legyen goromba,
Ha Lear örjög. Vén ember, mit cselekszel?
Hiszed, hogy a kötelesség szólni nem mer,
Midőn a hatalmat a hizelkedésnek
Bókolni látja? Hol dőre lett a fölség,
Ott a becsület nyíltsággal tartozik.
Vond vissza végzésed, hozd helyre tüstént
Legjobb belátásod szerint ez undok

Elhirtelenkedést. Élttem reá!
Hogy ifjabb leányod nem szeret kevésbé,
S nem is mind léha szív, kinek halk szózatát
Nem veri vissza a kongó üresség.

LEAR Ne többet, életedre!

KENT Élttem eddig is csak
Zálognak tartám ellenségeid
Számára, s most, midőn saját
Megmentésed forog fenn, föl merem
Áldozni érted.

LEAR El szemeim elől!

KENT Láss jobban, Lear; engedd, hogy én legyek
Szemed világa.

LEAR Apollóra mondom, -

KENT Apollóra hát, király,
Hiába hívod istenségidet.

LEAR Ó, pártütő jobbágy!
Kardjára teszi kezét

ALBAN
és CORDELIA Bocsáss meg, drága felség!

KENT Tedd, öld meg az orvost, s a rossz nyavalyának
Juttasd a díjt. - Határozatod
Vedd vissza, vagy mig a szó torkomon
Kiférhet, azt mondom: rosszúl tevél.

LEAR Hallgass meg, hitszegő!
Hűbérencem ki vagy, hallgass meg engem.
Minthogy te minket esküt szegni késznél
(Mit eddig tenni nem merénk) s kihívó
Góggel hatalmunk s végzésünk között
Utunkat álltad, (mit sem helyzetünk,
Sem vérünk el nem tűrhete) hogy hatalmunk
Csorbát ne szenvedjen, meg kell lakolnod:
Ím, öt napot hagyunk, hogy magadat
Ellásd világi baj s szükségek ellen,
Hatodikát rá, hogy gyűlölt hátadat
Országunknak fordítsd, a tizedik
Napon, ha számüzött fejed itt találják,
A perc haláloed. El innen. Jupiterre!
Ez visszavonhatatlan.

KENT Isten veled, király! Mig így cselekszel:
Künn a szabadság, itt a számüzés.
Cordeliához
Az istenek ójanak meg, drága szűz,
Ki jogosan érzesz s oly bölcsen beszélsz.

FRANK   Ez rendkívüli,
Hogy az, ki legkedvesb volt csak imént,
Dicséretednek tárgya, balsama
Agg napjaidnak, legdrágább s becsesb,
Egy perc alatt oly szörnyet vétkezett,
Mi kedvezésid annyi jeleit
Lefosztja róla. Vétsége, úgy hiszem,
Oly nagy lehet s természetellenes, hogy
Vagy ő a szörny, vagy korábban hirdetett
Hajlandóságod jön gyanú alá.
Mit róla hinnem oly hit kellene,
Melyet csoda nélkül az ész soha
Belém nem olthat.

CORDELIA   Mégis kérem fölségedet (mivel
Nyelvem nem elég beszédes és sima
Cél nélkül szólni, mert én, amit jót
Szándékozom, szó nélkül megteszem),
Tudassa fölséged, hogy nem sötét
Bűnfolt, gyilkosság vagy hivalkodás,
Tisztátlan élet vagy tán becstelenség
Az, ami jóakaratótól s kegyétől
Megfoszta engem, és csupán hiánya
Annak, mi által gazdagabb vagyok,
Mert telhetetlen nyelvem és szemem nincs,
Minek én örülök, bár nem bírva azt,
Kiesém kegyeidből.

LEAR   Jobb lett volna: nem
Születned, mint nekem jobban nem tetszened.

FRANK   Csak ennyi hát? természet lassúsága,
Mely vágya tetteit nem mondja el,
Noha megtenni kész? - Burgund ura,
Mit szólasz a hölgyhöz? A szerelem
Csak úgy szerelem, ha nem zavarjuk össze
Tekintetekkel, melyek a valódi
Ponton kívül esnek. Kivánod? Ő
Magában is jegykincs.

BURGUND   Felséges úr!
Add át a részt, mit önként megígértél,
És én tüstént kezet nyújtok neki,
Mint Burgund asszonyának.

LEAR   Semmit, megesküvém s szilárd vagyok.

BURGUND   Sajnálalak, hogy ki elvesztéd atyádat,
Most férjet vesztesz.

CORDELIA   Békesség veled!
Burgund szerelme kincseket vadász,
Én nője nem leszek.

FRANK Gyönyörű Cordelia,
Ki szegényül legdúsabb vagy, elhagyottan
Legfeltünőbb, s utáltan legszerettebb!
Téged s erényid elfoglallak itt,
Szabadjon fölvennem, mit eldobának.
Ó, istenek! istenek! mily különös,
Hogy a hidegség, mely téged lenéz,
Szerelmem lángzó tiszteletre gyújtja.
Jegydíjtalán lányod, király, kit a sors
Hozzám vetett, királyném lesz, királyné
Népem s a szép Frankhon felett, vizes
Burgund valamennyi hercege képtelen
Mégvenni tőlem e dicsértelen,
De drága hölgyet. Szép Cordelia!
Végy búcsut tőlök, ámbár nem szerettek.
A vesztett *ittért* jobb *másholt* nyerendesz.

LEAR Vidd őt, király, legyen tied, nekünk
Nem lányunk és ne is jöjjön soha
Többé szemünk elé. - Most menj tova,
Kegyüinktől elszakadtan, nem szeretve
S áldatlanul. - Nemes Burgund, jerünk.

Harsonaszó, Lear, Burgund, Cornwall, Alban, Gloster s a kíséret el

FRANK Bucsúzz nővéreidtől.

CORDELIA Atyámnak drága gyöngyei, nedvesült
Szemmel hagy el Cordelia. Jól tudom,
Mik vagytok; s mint testvér, igaz nevén
Hibátokat nevezni nem fogom.
Atyámmal bánjatok jól: megdicsért
Jó szívetekre bízom. Ó, ha még kegyében
Volnék, jobb helyre vágynám tenni őt.
Isten veletek.

REGAN Ne oktass tiszteinkre.

GONERIL Urad kedvében járj, ki a szerencse
Koldúskenyeréhez juttatott. Dacoltál:
Ezen hibádért most méltán lakolsz.

CORDELIA Mit a csel rejt, kifejti az idő.
A képmutató kudarcot vall utóbb.
Szerencse veletek.

FRANK Jer, szép Cordeliám.

Cordelia s a francia király elmennek

GONERIL Sok mondanivalóm van, testvér, mi kettőnket legközelebről érdekel. Úgy
gondolom, atyánk az éjszaka távozik.

REGAN Bizonyosan, éspedig veled, a jövő hónapban hozzánk jő.

GONERIL Láthatod, agg kora tele változékonysággal; efelől nem csekély tapasztalást vehettünk éppen most. Nővérünket mindig legjobban szerette, s mely nyomorú ok miatt taszította most el magától. Ez mégis igen feltűnő.

REGAN Korának gyöngesége. Egyébiránt ő magát is örökké csak fölületesen ismerte.

GONERIL Legjobb, legépebb életkora is csupa meggondolatlanság volt. Mindig készen lehetünk rá, hogy éreztetni fogja velünk nemcsak egy rég megrögzött életszokás gyarlóságait, hanem ezenfölül mindazon korlátlan szeszélyeket, mik a gyenge s mogorva vénséggel együtt járnak.

REGAN Megérjük, hogy több ily váratlan kitörései lesznek, mint most Kent száműzése volt.

GONERIL Továbbá a búcsúvétel bókja közte s a francia király között! Kérlek, tartsunk össze, ha atyánk ily szeszélyekben mutatja ki tekintélyét; ez utóbbi lemondása is csak szégyenünkre válik.

REGAN Majd beszéljünk róla.

GONERIL Kell tennünk valamit, mégpedig hevenyében.

Mindketten elmennek

2. SZÍN

*Csarnok Gloster gróf palotájában.
Edmund jó, kezében levél van*

EDMUND Természet, istenem vagy: hódolok
Törvényednek. Mért kéne a szokás
Bilincseit hurcolnom, s magamat
A nemzeteknek finnyássága által
Kifosztani hagynom, mert tíz, tizenöt
Hóval bátyám után vagyok? Miért
Fattyú? miért korcs? ha szintúgy megütöm
A mértéket, szintoly hőslélkü vagyok,
S arcom, mint ama tisztas hölgy fiáé?
Mért bélyegeznek korcsnak, fattyunak?
Miért volnánk mi korcsok? Fattyu és korcs!
Kik a természet fürge meglopása
Közben hatalmasb alkatot, szilajb
Erőt nyerénk, mint egy egész sereg
Fajankó, kik pállott, fáradt, megúnt
Ágyban félálom és ébrenlét között
Fogamzanak. Jól van hát, földedet,
Törvényes Edgar, bírnom kell. Atyánknak
A fattyu Edmund szintoly kedvese,
Mint a törvényes. Törvényes! finom szó!
Jól van: törvényesem! ha a levél
Kézhez jut, a csel jól sikerül, a fattyú

Edmund lesz úr a törvényes felett.
Növök, gyarapszom: a fattyúk javára
Csináljatok most pártot, istenek!
Gloster jó

GLOSTER Számúzve Kent, haraggal vált a frank,
S az éjjel elmegy a király. Hatalma
Átírva s kegytartásra összevonva,
S mind villámgyorsan, minthogyha bögöly
Kergette volna. - Edmund, mit csinálsz?
Mi hír?

EDMUND Nagyságod engedelmével, semmi.

A levelet elteszi

GLOSTER Miért akarod hát oly mohón eltenni azt a levelet?

EDMUND Én semmi újságot nem tudok, mylord.

GLOSTER Miféle írást olvasál imént?

EDMUND Semmit, mylord.

GLOSTER Mire való hát az az iszonyú sietség, hogy azt zsebedbe dugd? A semmit
érőnek nem szükség magát elrejtienie. Ha semmi, úgy nem kell hozzá
pápaszem.

EDMUND Bocsáss meg, sir, levél bátyámtól, melyet még nem olvastam el egészen, ami
keveset kivehettem, nem arra való, hogy nagyságod belenézzen.

GLOSTER Add ide a levelet, sir.

EDMUND Megbántlak, akár megtartom, akár átadom. Tartalma, mint részint felfog-
hattam, feddésre méltó.

GLOSTER Hadd lám! hadd lám!

EDMUND Bátyám igazolására azt kell hinnem, hogy ezt csak erényem kísértése s
kipuhatolása végett írta.

GLOSTER *(olvass)* »Az agg kornak ezen tisztelete s rendörködése felettünk, keserűvé
teszi a világot legjobb éveinkben; visszatartja javainkat, míg vénségünk azt
többé nem élvezheti. Igen silány és dőre rabságot kezdek találni az elévült
zsarnokság nyomában, mely uralkodik, nem mert hatalma van, hanem mert
eltűretik. Jer hozzám, hogy ez iránt bővebben szólhassunk. Ha apánk addig
alunnék, míg én fölkelteném, fele jövedelmével te bírnál mindörökre s
maradnál kedvence Edgar bátyádnak.« Üm! ámulás. »Alunnék, míg én
fölkelteném« - »fele jövedelmét te bírnád.« Fiam, Edgar! Volt keze ezt írni?
Szíve és esze kigondolni? Mikor kaptad ezt? ki hozta hozzád?

EDMUND Nem hozták, mylord, éppen ez a ravaszság benne. Az ablakon vetették
szobámba, úgy találtam.

GLOSTER Gondolod, hogy ez bátyád keze írása?

EDMUND Ha tartalma jó volna, megeskünném, hogy az övé; de ilyen lévén, szeretném
hinni, hogy nem az.

GLOSTER Övé.

EDMUND Kétségtelen, de reménylem, szíve nem foglaltatik benne.

GLOSTER Nem példázgatott előtted ezelőtt soha e tárgyban?

EDMUND Soha, mylord. De gyakran hallám őt állítani, miszerint igazságos, teljeskorúak lévén a fiúk, hanyatlók az atyák, hogy az atyák a fiúk gyámsága alatt legyenek, s a fiúk kezeljék a jövedelmeket.

GLOSTER Ó, semmirekellő gazember! Ugyanaz, ami a levélben van. Irtózatos gazember, természetellenes, kárhuzatos gazember, több mint baromi! - Menj, fiú, keresd fel. Tüstént elfogatom. Utálatos gazember! Hol van most?

EDMUND Nem tudom, mylord. Ha méltóztatnál felfüggeszteni haragodat bátyám ellen, míg jobb bizonyosságot szerezhetsz szándéka felől, biztosabb úton járnál; ellenben, ha erőszakosan lépsz föl ellene, szándéka iránt tévedésben lévén, az igen nagy csorbát üt becsületeden s engedelmes szívét összezúzza. Életemet merném lekötöni érte, hogy ezt csak nagyságod iránti vonzalmam kitudása végett írta s nem valami veszélyes célzattól.

GLOSTER Azt hiszed?

EDMUND Ha nagyságod jónak találja, elhelyezem, hol kihallgathat bennünket, midőn efelett értekezünk, és saját hallomása után meggyőződést szerezhethet magának, éspedig minden további halogatás nélkül még ma estve.

GLOSTER Nem lehet oly szörnyeteg.

EDMUND Bizonyosan nem.

GLOSTER Atyja iránt, ki őt oly gyengéden, oly bensőleg szereti. Menny és föld! Keresd fel őt, Edmund, kutasd ki őt, kérlek, intézd a dolgot legjobb belátásod szerint. Kivetkezném mindenemből, hogy bizonyost tudjak.

EDMUND Tüstént fölkeresem őt, sir. Ügyekezni fogok a dolgot lehető legjobban elintézni, s majd hírt adok felőle.

GLOSTER Ezek az utóbbi nap- s holdfogyatkozások nem jót jelentenek nekünk; ámbár a természet bölcsessége ezt így is, úgy is magyarázhatja, a természetet magát is ostorozzák a bekövetkező események: a szeretet meghűl, a barátság meghasonlik, testvérek összecsapnak, a városokban zendülés, viszály a falukon, palotákban árulás, s a viszony felbomlik apa s fiú között. Ez az én gazfiam is e jóslat alá esik; itt a fiú az apa ellen van. A király kivetkezik természeti hajlamából, s az apa feltámad gyermeke ellen. Megettük kenyérünknek javát. Fondorság, csel, árulás, romboló zavargás kísérnek nyakra-főre sírunkba. - Keresd fel ezt a gazfiút, Edmund; nem vallod kárát. Óvatosan csináld! - S a nemes és hűséges Kent számkivetve! Vétke: becsületesség. Különös, nagyon különös. *(El)*

EDMUND Ez a legfölségesebb bohózat a világon, hogy midőn szerencsénk beteg (mi pedig többnyire erkölcsünk megbabálásából ered), balsorsunkra vetünk: napra, holdra, és a csillagokra, mintha gazemberek kényszerűségből volnánk, bolondok az ég akaratjából, semmirekellők, tolvajok, országárulók a szférák hatalmánál fogva, részegesek, hazugok, házasságtörők csupa megrogzított engedelmisségből a planétai befolyások iránt, szóval, ami rosszban

leledzünk, az mind isteni unszolásból történnék. Csodálatos kibúvási mód a kurafinak bakkecske hajlamait a csillagokra hárítani. Atyám a sárkányjegy alatt közösködött anyámmal, s születésem a nagymedve alá esik, azért vagyok én durva és korhely. Eh! én biz az lettem volna, ami vagyok, ha mindjárt a legszűziesebb csillag pislogott volna az ég boltozatán, mikor engem fattyúvá nemzettek.

Edgar jön

És ő itt terem, mint a végfordulat a régi komédiában. Szerepem most »egy semmirekellő melankóliája«, sóhajjal, mint Tamásé Bedlamben. Ó, ezek a sötétedések e vizályok előjelei. Fa, sol, la, mi.

- EDGAR   Hogy vagyunk, Edmund öcsém? Miféle komoly dolgokról elmélkedel?
- EDMUND   Azon jóslatról gondolkozom, bátya, melyet a napokban olvastam, melynek ezen napsötétedés után kellene bekövetkezni.
- EDGAR   Foglalkozol te ilyenekkel?
- EDMUND   Bizonyossá teszlek, hogy amely események fel vannak jegyezve szerencsétlenségünkre, mind beteljesednek, vagyis: természetellenesség szülő s gyermekek közt, halál, éhínség, régi barátságok felbomlása, meg hasonlítás a státusban, fenyegetés, átkozódás a király s nemesség ellen, alaptalan gyanúsítás, jóbarátok számkivetése, a seregek kicsapongásai, házások elválása, s mit tudom én.
- EDGAR   Mióta tartozol a csillagászati sectához?
- EDMUND   Hagyjuk el. Mikor láttad atyámat legutóbb?
- EDGAR   Hát, a múlt éjjel.
- EDMUND   Beszéltél vele?
- EDGAR   Vagy két egész órát.
- EDMUND   Jól váltatok meg? Nem vettél észre neheztelést szavában vagy magaviseletében?
- EDGAR   Egy szikrát sem.
- EDMUND   Gondolkozzál, mivel bánthattad meg, s kérlek, kerüld tekintetét, míg egy kevés idő bosszúsága hevét csillapítandja, mi most annyira dühösködik benne, hogy alig érné be személyed megtámadásával.
- EDGAR   Bizonyosan valami semmirekellő rágalmazott.
- EDMUND   Attól tartok én. Kérlek, viseld magad csendesén, míg haragja hullámai egy kissé lelohadnak, s mint mondom, vonulj el velem szállásomra, honnan alkalom szerint majd elhozlak, hogy magad halljad őt beszélni. Menj, kérlek. Itt kulcsom. - Ha kimégy, fegyverrel járj.
- EDGAR   Fegyverrel, öcsém?
- EDMUND   Bátyám, én javadat akarom: fegyverrel járj. Ne legyek becsületes ember, ha valami rosszat nem forralnak ellened. Elmondtam neked, amit láttam és hallottam, de csak csínján, távol sem oly ijesztőleg, mint valóban van. Kérlek, távozzál.
- EDGAR   Hallok felőled nemsokára?

EDMUND Szolgálatodra leszek ez ügyben.
Edgar el
Hiszékeny apa és nemes testvér, kinek
Lelkéhez úgy nem fér mást bántani,
Hogy ilyesről még csak sejtelve sincs!
S így dőre jámborságát cseleim
Könnyen megnyergelik. Most a dologra!
Kell lenni birtokomnak, és ha nem
Születés, úgy ész után. - Mind jó nekem -
Akármint jó, ha én élvezhetem. *(El)*

3. SZÍN

*Szoba Alban herceg palotájában
Goneril és Oszvald jönnek*

GONERIL Igaz, hogy atyám megütötte az udvarmesteremet, amiért bolondját megszidta?

OSZVALD Igen, asszonyom.

GONERIL Későn-korán bánt. Óra nem mulik,
Melyben ki nem tör egy s más durvaságra,
Mi végre mindnyájunkat összeveszt. Tovább
Nem tűrhetem. Legényei korhelykednek,
S maga ránk támad minden semmiségért. -
Ha a vadászatról visszatér, tagadj el,
Mondd, hogy beteg vagyok. Nem árt ha felhagysz
Előbbi készségeddel; a hibáért
Én számolok.

OSZVALD Éppen most jön, asszonyom.

Kürtszó a színpalak mögül

GONERIL Légy, mint csak bírsz, nehézkes és hanyag,
S legényid is; szeretném szóba hozni:
Ha nem tetszik neki, menjen el hugomhoz,
Ki ebben, jól tudom, egyetért velem
S magán kifogni nem hágy. A bohó agg!
Folyvást szeretné éreztetni súlyát,
Melyet már elvetett. Lelkemre mondom!
Az agg ember gyermekké lesz megint,
Kit majd szigorral, majd hizelgve kell,
Ha csínt tesz, rendbe hozni. - Ne feledd,
Amit mondtam.

OSZVALD Értem, asszonyom.

GONERIL Vitézivel hidegebben bánjatok.
Történjék bármi, mindegy. Mondd meg ezt
Legényeidnek. Alkalmra várok,
És ebből várom azt, mert szólanom kell. -
Tüstént irok testvéremnek, hogy ő is
Ez úton járjon. - Láss ebéd után.

Mindketten el

4. SZÍN

*Csarnok ugyanott
Kent álöltözetben jó*

KENT Ha köleszött hang képes lesz beszédem
Elváltoztatni, úgy teljes sikert
Küzdhet ki célzatom, miért
Ez alakot fölvettem. - Most, száműzött Kent,
Ha ott, hol elítéltek, még tehetsz
Szolgálatot (s bár úgy lehessen), szeretett
Urad nem fog henyén találni.

Harsonaszó. Lear, lovagok, kíséret jönnek

LEAR Percig se kelljen várnom az ebédre. Eredj, sürgesd.
Egy a kíséretből el
Mi baj? ki vagy?

KENT Ember.

LEAR Mi a hitvallásod? Mi dolgod velem?

KENT Hitvallásom: nem lenni kevesebb, mint látszom; híven szolgálni azt, ki
bizalmába fogad; szeretni, aki becsületes; társalogni avval, aki bölcs és
keveset beszél; irtózni a törvényszéktől; víni, ha ki nem kerülhetem, s halat
nem enni.

LEAR Mi vagy?

KENT Jószívű fickó, s oly szegény, mint a király.

LEAR Ha oly szegény vagy jobbagynak, mint ő királynak, elég szegény vagy. Mit
akarsz?

KENT Szolgálni.

LEAR Kinek?

KENT Neked.

LEAR Ismersz engem, fickó?

KENT Nem, sir, de van valami magad-tartásában, mit uramnak szeretnék nevezni.

LEAR Mi az?

KENT Méltóság.

LEAR Miféle szolgálatra vagy alkalmazatos?

KENT Tudok becsületes titkot tartani, lovagolni, futni, furcsa regéket elbeszélés közben megrövidíteni, egyszerű követségben őszintén eljárni; alkalmas vagyok mindenre, mire közönséges emberek képesek; de fő érdemem az ügyekezet.

LEAR Milyen idős vagy?

KENT Nem oly ifjú, hogy nőt énekeért megszeressek, sem oly öreg, hogy semmiért belebolonduljak: negyvennyolc év van hátamon.

LEAR Kövess. Szolgám vagy. Ha ebéd után nem tetszel kevésbé, nem fogunk többé megválni. - Ebédet, hejh! ebédet. - Hol az én legénykém? Hol bolondom? Menjetek, hívjátok ide bolondomat.
Oszvald jő
Te, te kölyök, hol van leányom?

OSZVALD Bocsánat, sir.
El

LEAR Mit mond ez a fickó? Hívjátok vissza a tökfejűt. - Hol van bolondom, hejh! - mintha alunnék a világ. - Nos? hol az a pimasz?

LOVAG Azt mondja, mylord, hogy leányod beteg.

LEAR Miért nem jő ide a rabszolga, ha hívatom?

LOVAG Biz az, sir, kereken kimondta, hogy nem akar.

LEAR Nem akar!

LOVAG Nem tudom, mylord, mint van, de úgy veszem észre, mintha fölségedet kevesebb tiszteletteljes szeretettel környeznék, mint hozzá szokva volt. A nyájasságnak igen nagy fogyatkozását tapasztalom mind a közönséges alattvalóknál, mind magánál a fejedelelemnél és leányodnál.

LEAR Hah! hogy mondád?

LOVAG Bocsánat, uram, ha tévedésben vagyok, mert a kötelesség nem enged hallgatnom, midőn nagyságodat megsértve gondolom.

LEAR Saját tapasztalatomra emlékeztetsz. Igazi kiszámolt hanyagságot vettem észre most legutóbb, mit én inkább féltékeny furcsaságomnak kívántam tulajdonítani, mint szántsándékos udvariatlanságnak. Majd végére járok. - De hol a bolond? nem láttam vagy két nap óta.

LOVAG Mióta legifjabb asszonyunk Frankhonba ment, a bolond egészen elemészti magát bújában.

LEAR Ne többet erről; magam is észrevettem. - Eredj, hídd leányomat, szólni akarok vele.
Egyik kísérő el
Eredj, hídd bolondomat.
Másik kísérő el
Oszvald visszajő
Te vagy, sir? Jer ide. Mi vagyok én, sir?

OSZVALD Mylady atyja.

LEAR Mylady atyja! Mylord gazembere: te fattyú csont! e rabszolga! te bitang!

OSZVALD Bocsánat, mylord, én nem vagyok az.

LEAR Még te farkasszemet nézsz velem, te semmirekellő?
Üti

OSZVALD Nem tűröm, hogy üssenek, mylord.

KENT Azt sem, hogy földhöz csapjanak, te, süvölvény.
Gáncsot vet neki

LEAR Köszönöm, cimbora, szolgálám vagy. Szeretlek.

KENT Jöjj, sir, kelj fel s el innen. Majd megtanítlak én különbséget tenni. Maradj, ha egész kamasz-hosszaságodban még egyszer meg akarod mérni a földet. De menj, tisztulj. Van eszed? Így ni.
Kilöki Oszvaldot

LEAR Köszönöm, te barátságos kópé; itt a foglaló szolgálatra.
Pénzt ad Kentnek

Bolond jó

BOLOND Én is felfogadlak. - Itt a tarajom.
Sapkáját Kentnek adja

LEAR Nos, csinos kis gyerkőcém, hogy vagy?

BOLOND Pajtás! legjobb, ha elveszed a csörgősipkámát.

KENT Miért, bolond?

BOLOND Miért? Mert olyannak fogod pártját, ki kiesett a kegyelemből. - Hja! ha nem tudsz úgy mosolyogni, ahogy a szél fú, tüstént náthát kapsz. Itt van, fogd meg sipkámát. Mert ez a cimbora számúzta két leányát, s a harmadikat akarátja ellen megáldotta; ha követed őt, szükségképp viselned kell sipkámát. - Hogy vagy, komám? szeretném, ha két csörgősipkám volna és két leányom.

LEAR Minek, fiam?

BOLOND Ha minden vagyonomat nekik adtam volna, a sipkáimat magamnak tartanám. Itt az enyém; kérd a másikat leányaidtól.

LEAR Vigyázz, fickó, korbácsot kapsz.

BOLOND Az igazság kutya, melynek ólban a helye, azt ki kell korbácsolni; míg a lady, a szuka, a tűz mellett szabadon bűzölöghet.

LEAR Keserű galacs nekem!

BOLOND Fickó! én egy mondásra tanítlak.

LEAR Tedd.

BOLOND Figyelj, hát, komám: -
Gazdagabb légy a látszatnál.
Szólj kevesbet, mint mondhatnál.
Kölcsön többet végy, mint adtál.

Ha örökké gyalogolnál,
Nem volnál jobb a lovadnál.
Higgy kevesbet, mint tanultál.
Kockán többet húzz, mint raktál.
Hagyd rimádat s a tivornyát,
Őrizd honn a kapufélfát:
S többet nyersz e gazdaságon,
Mint Bertók a csíkvásáron.

LEAR Hisz, bolond, ez semmi.

BOLOND Igen, mert hasonló a fizetetlen ügyvéd lélegzetéhez; mitsem adsz nekem érte. Semmi hasznát sem veszed a semminek, komám?

LEAR Hogy vehetném, fiú, hisz a semmiből mitsem lehet csinálni.

BOLOND *(Kenthez)*
Kérlek, mondd neki: éppen annyira megy országának jövedelme is.
Bolondnak nem hiszi.

LEAR Keserű bolond!

BOLOND Tudod, fiam, mi különbség az édes bolond és a keserű bolond között?

LEAR Nem, fiú; taníts meg.

BOLOND Az urat, ki rávett, hogy
Add át országodat,
Jer, állítsd ide mellém,
Vagy állj helyén magad.
Megláthatd, melyik édes,
Melyik fanyar bolond.
Itt áll egyik tarkán, amott
A másik. - Meg ne mondd.

LEAR Te bolondnak hívsz engem, fiú?

BOLOND Minden egyéb címeidet elajándékoztad, az veled született.

KENT Ez nem egészen bolond, mylord.

BOLOND Bizony nem. Lordok és nagy emberek nem engednék azt nekem: ha egyedáru-jogosítványom volna rá, ők is részesek akarnának benne lenni; s a hölgyek, éppen azok nem hagynák egymagamnak a bolondságot, ők is kaparítanak el belőle. - Adj egy tojást, komám, s én két koronát adok neked.

LEAR Miféle koronák lehetnek azok?

BOLOND Nos hát! ha középen kettévágom a tojást, s a székét kieszem, két tojás-héjkorona marad belőle. Midőn te koronádat kettészelted s mind a két darabját odaadtad, hátadon vitted át a szamaradat a sáron. Igen kevés ész volt tar pilisedben, midőn arany koronádat elajándékoztad. Ha magam feje szerint beszélek, korbácsoldtasd meg, ki azt legelőször igaznak találja.

Dalolva

Ez év nem kedvez a bolondnak,
Mert most a bölcs is dőre;
Nem bír eszével, s a majommal
Komázik nyakra-főre.

LEAR Mióta vagy oly tele dallal, fickó?

BOLOND Mióta leányaidat anyáiddá tetted, komám; mert midőn a vesszőt kezökbe adád s bugyogódat leoldtad,

Dalolva

Szilaj gyönyörtől sírtak ők,
Én dallék a bánat miatt,
Hogy ily király a bohók között
Bujóskát játszogat.

Kérlek, komám, fogadj nekem mestert, hogy hazudni oktasson; úgy szeretném megtanulni a hazudást.

LEAR Ha hazudsz, fickó, még korbácsot kapsz.

BOLOND Bámulok, mily nagy rokonszenv van közted s leányaid között. Azok meg akarnak korbácsoltatni az igazmondásért, te meg akarsz korbácsoltatni a hazudásért s néha megkorbácsolnak, ha békén vagyok. Inkább akármilyen más lennék, mint bolond, s mégsem szeretnék te lenni, komám. Te eszedet mindkét végén megnyested, s középen mitsem hagytál. Itt is jön egy afféle nyesedék.

Goneril jó

LEAR Nos, nos, lányom? Mit keres e párta fejedén? Úgy látszik, egy idő óta igen komor vagy.

BOLOND Pompás cimbora voltál, komám, míg komorságával nem kelle törődnöd: most zerus vagy szám nélkül. Én különb ember vagyok náladnál: én legalább bolond vagyok, te semmi vagy. De bocsánat, már megfogom nyelveimet, mert arcom

Gonerilhez

úgy parancsolja, bár mit sem szólsz.

Mum, mum,
Ha sem bakancsom, sem sarum,
Mezítláb járok a falun.

Ez csak olyan kicsépel borsóhaj.

Learre mutat

GONERIL Nem e bolond csupán, kinek minden szabad,
Többben garázda népeid közül
Kötődnek, dúlakodnak, s új meg új
Rendetlenséget tesznek túrhetetlen
Tivornyáikkal. Azt hívém, ha ezt
Meghallod, sir, elégtételt adandsz,
S rémülve látom, amint az imént
Szóltál s tevével, hogy pártolod magad
Ez életmódot s elnézésed által

Még unszolod. Ha így téssz, a hiba
Meg fog rovatni és a büntetés
Ki nem marad, mely a közcsend javára
Történve bár, tán bántalmadra is lesz
Hatása által. Ezt ha kénytelenség
Ildomnak nem nevezné, még utóbb
Gyalázatunkra válnék.

BOLOND

Mert tudod, komám:
Ökörszem a kakukfiút
Mindaddig eteti,
Mig végre az szegény fejét
Bekapja s megeszi.
S így a gyertya elaluván, sötétben maradtunk.

LEAR

Leányom vagy te?

GONERIL

Ohajtanám, sir, hogy józan eszeddel élnél, mellyel áldva vagy, s vetkeznéd
le ezen szeszélyeket, melyek végre egészen kiforgatnak magadból.

BOLOND

Nem érzi meg a szamar, mikor ló húzza a szekeret? Hejh, babám, beh
szeretlek!

LEAR

Ismer engem itt valaki? Hisz ez nem Lear! Így jár Lear, így beszél? Vagy
emlékezete gyengül? vagy látása? Aluszom-e vagy ébren vagyok? Ha! biz
Isten, ez nem így van. Hol, aki megmondja, mi vagyok?

BOLOND

Lear árnya.

LEAR

Szeretném tudni, mert a fölségnek, tudomásomnak, eszemnek tanúsága
szerint azon álhitben kellene lennem, hogy leányaim vannak.

BOLOND

Kik engedelmes apává fognak tenni.

LEAR

Neved, szép úri hölgy?

GONERIL

Hagyd abba, sir.
E bámulás is mind azon szabású
Egyéb tréfáiddal. Szándékomat,
Kérlek, ne értsed félre.
Amilyen tisztos agg vagy, éppen oly
Okosnak kéne lenned.
Száz embered van, apród s lovagok,
Oly rendetlen nép, korhely, vakmerő,
Hogy udvarunk, megfertőztetve rút
Erkölcseikkel, aljas fogadónak
Mutatkozik. Korhelység, fajtalanság
Bordélyhoz és csapszékhez teszik azt
Hasonlóbbá, mint úri palotához.
Orvoslatért kiált maga a szemérem.
Engedj azért ohajtásomnak, aki
különben, amit kér, elvenni kész:
Kiséretednek számát tedd alábbra,
S szolgálatodra, kik még megmaradnak,

- Legyenek korodhoz illő férfiak,
Kik ismerik magokat és tégedet.
- LEAR Ördög s pokol! nyergeljete lovát,
Híjátok össze kíséremet! -
Nem háborgatlak, elfajult teremtmény;
Van még egy más leányom.
- GONERIL Cselédimet vered; s magánál jobbakat
Szolgáivá tesz csöcselék hadad.
- Alban jó*
- LEAR Jaj annak, akit késő bánat ér.
Albanhoz
Ó, itt vagy, sir? Te akartad ezt, uram? -
Lovat nekem! -
Hálátlanság! te márványszívű ördög,
Utálatosb, ha gyermekben lakol,
A tenger szörnyinél!
- ALBAN Kérlek, sir, légy türelmes.
- LEAR *(Gonerilhez)* Átkozott
Sárkány! hazudsz. Kiséretem
Szemen-szedett nép, ritka jellemű,
Kik értik tisztük minden részletét,
S kik legvigyázóbb gonddal őrizik
Nevök becsületét. - Csekély hiba,
Mi rútnak látszottál Cordeliában:
Mely, mint a kínpad, természetes arcomat
Elforgatá, minden szeretetet
Kiölt szümből s beléje mérget öntött!
Ó, Lear, Lear, Lear! verd e kaput,
Fejét vervén
Mely dőreséged előtt utat nyitott,
Midőn eszed kiment! - Jerünk, jerünk,
Fiaim.
- ALBAN Mylord, én büntelen vagyok,
Azt sem tudom, mi izgatott fel így.
- LEAR Lehet, mylord. Természet, hallj meg engem!
Te, drága istenség, hallgass reám!
Tartsd vissza szándokod, ha kész valál
Gyümölcsözővé tenni e teremtményt;
Tedd magtalanná méhét mindörökre,
Hervaszd el benne a tenyészetet,
Hogy hitvány testéből gyermek soha
Ne származzék, mely díszet adjon neki!
S ha akarnád, hogy szüljön valaha,
Haragból alkosd gyermekét, hogy éljen
Természet csúfjaként gyötrelmeül,
Hogy ráncokat ásson ifju homlokába;

Hulló könyűi arcain csatornát
Égessenek; szülője gondjait,
Jótéteményét gúny- és megvetéssel
Térítse meg: hogy lássa, mennyivel
Élesben fáj, mint a kigyó foga,
Hálátlannak tudni gyermekét. -
El innen, el!
El

ALBAN   Teremtő istenek!
Honnan van ez?

GONERIL   Ne fáraszd eszedet
Okát kitudni. Hagyd inkább szeszélyét
Céljához jutni, melyet kábasága
Tüzött magának.

Lear visszajő

LEAR   Mit? Ötven kísérom egy csapásra,
Két hét alatt?

ALBAN   Mi baj, mylord?

LEAR   Megmondom: - Élet és halál!
Gonerilhez
Szégyenlenem kell, hogy van annyi lelked
Igy megrendíteni férfiságomat, hogy
Kitörésükre méltattak e forró,
Erőszakos könnyek. Dögvész reád!
Az apaátok gyógyulhatlan sebei
Nyilaljanak által minden ereden. -
Ti balga, vén szemek! csak sírjatok még
Ez ok miatt: kivájlak és ledoblak
Azon vizestül, melyet öntötök,
A földet nedvesíteni. - Ennyire
Jutottunk, hajh! - De jól van: még maradt
Leányom, aki - bizton mondhatom -
Szeret s megengesztel. Ha megtudandja
Felőled ezt, körmeivel nyúzza meg
Farkasofádat. És megéred azt,
Hogy a tisztet, melyet te már örökre
Letettnek hittél, újra fölveszem.
Megéred, biztosítlak.

Lear, Kent s kísérei elmennek

GONERIL   Hallod ezt, mylord?

ALBAN   Bármint szeretlek, Goneril,
Oly részrehajló lenni nem tudok -

GONERIL   Kérlek, nyugodj meg. Hejh! Oszvald, te itt?
A bolondhoz
Gaz inkább, mint bolond, eredj uradhoz.

BOLOND Lear komám, Lear komám, várj, vigy magaddal!
A róka törbe hágva,
Atyának ily leánya
Jutnának még ma fára,
Ha csörgősipkám ára
Kötéllal jegyben járna.
S most a bolond megy utjára.

El

GONERIL A gondolat nem volt rossz: száz lovag!
Bölcs önvédelem, hogy száz lovat
Fegyverben tartson. Igen, hogy minden álm-,
Panasz- vagy suttogásra, minden ábránd,
Rossz kedv miatt erejökkel támogassa
Eszelősködését s életünk csupán
Kegyétől függjön. - Hejh, Oszvald, ha mondom.

ALBAN Ez túlzó félelem.

GONERIL Jobb, mint a túlbizás.
Hárítsuk inkább a bajt, mely remegtet,
Semmint remegjünk az elhárítástól:
Én ismerem szívét; megírom hugomnak,
Miket beszélt. Ha most a száz lovaggal
Az befogadja, bár eléje tártam,
Hogy mily veszély fenyegeti, - Nos, Oszvald!
Oszvald jön
Kész a levél hugomhoz?

OSZVALD Igen, asszonyom.

GONERIL Úlj lóra és végy társakat magadhoz,
Tudósítsd őt ez aggalmam felől;
Adj hozzá, amit tudsz magad, hogy annál
Inkább meggyőződhessek. Indulás;
És fordulj hamar!
Oszvald el

Nem, mylord, ha ily
Tejszelíd modorú vagy - noha én
Nem kárhoztalak érte - megbocsáss:
Inkább illet vád észhiány miatt, mint
Dicséret kártékony jóságodért.

ALBAN Nem mondhatom, mi messze hat szemed; de
Jobbat keresve gyakran jót veszítünk.

GONERIL Sőt -

ALBAN Jó, jó! Multával a napot.

Mind a ketten el

5. SZÍN

*Udvar ugyanott
Lear, Kent s a bolond jőnek*

- LEAR Menj előre Glosterbe ezen levelekkel. A tudott dolgokról ne mondj leányomnak többet, mint amit e levél után kérdezni fog. Ha rendkívül hamar nem jársz, még előtted ott leszek.
- KENT Nem alszom, uram, míg leveledet kézbe nem adom.
El.
- BOLOND Ha valakinek veleje a sarkában volna, nem lehetne félni, hogy feltörik?
- LEAR Igen, fiú.
- BOLOND Úgy légy vígan, kérlek, mert eszed sohasem fog papucsban járni.
- LEAR Ha-ha-ha!
- BOLOND Meglásd, másik leányod nyájas lesz hozzád; mert ámbár az úgy hasonlít ehhez, mint vacsor a körtéhez, de én mondom, amit mondok.
- LEAR Hát mit mondasz, fiam?
- BOLOND Ízről ízre oly hasonló lesz a másikhöz, mint a vacsor a vacsorához. Nem mondhatnád meg, miért van az ember orra az arc közepén?
- LEAR Nem.
- BOLOND Hát, hogy orra mindenik oldalán legyen egy szeme, hogy amit meg nem szagolhat, belepisloghasson.
- LEAR Méltatlanul bántam vele.
- BOLOND Tudod, hogy csinálja az osztriga a héját?
- LEAR Nem.
- BOLOND Én sem; de tudod-e, miért van a csigának háza?
- LEAR Miért?
- BOLOND Hát, hogy fejét beledughassa, nem pedig, hogy leányainak elajándékozza a szarvai tok nélkül maradjanak.
- LEAR Levetkezem természetemet. - Oly szerető atya! - Készen vannak lovaim?
- BOLOND Szamaraid már elmentek értök. Az ok, miért a hét csillag nem több mint hét, igen csinos egy ok.
- LEAR Mert nem nyolc.
- BOLOND Igazán úgy van. Belőled igen jó bolond válnék.
- LEAR Ha visszavenném ismét - erőszakkal? - Hálátlan szörnyeteg!
- BOLOND Ha bolondom volnál, komám, megvernélek, miért vénültél meg idő előtt.
- LEAR Hogy érted azt?
- BOLOND Nem kell vala megvénülnöd, mielőtt fejed lágya benőtt.

LEAR Irgalmas ég, ne hagyj megtébolyodnom!
Eszméletem ne vedd el: nem szeretnék
Megtébolyodni!
Egy nemes jó
Nos, készen a lovak?

NEMES Igen, mylord.

LEAR Jer, fiú.

BOLOND Ki még leány s nevetni tud,
Midőn én távozom,
Nem lesz soká leány, hacsak
Meg nem fogyatkozom.

Mind el

MÁSODIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Udvar, Gloster gróf kastélya előtt
Edmund és Curan találkoznak*

- EDMUND Légy üdvöz, Curan.
- CURAN Légy üdvöz, sir. Atyádnál voltam, s tudtára adtam, hogy Cornwall fejedelem s Regan fejedelemné ma éjszaka ide szállnak hozzá.
- EDMUND Hogy lehet az?
- CURAN Valóban, nem tudom. Bizonyosan tudod a bolygó híreket, értem a suttogásokat, melyeket még csak fülhegyel hallhatni.
- EDMUND Nem, én mitsem tudok. Kérlek, mik azok?
- CURAN Nem hallottad, hogy Cornwall s Alban fejedelmek között legközelebb harcra kerül a dolog?
- EDMUND Szót sem.
- CURAN Meghallod nemsokára. Élj boldogul.
El
- EDMUND Estére itt a herceg? jó! a legjobb!
Ez összevág tervemmel. Itt apám
Órséget rendelt bátyámat befogni.
Egy kényes dolgot kell még végzenem.
Szerencse! gyorsaság! működjete! -
Egy szóra, bátyám! Jöjj le, bátya, mondom.
Edgar jő
Apám leset rád. E helyet kerüld.
Már rejteked tudják. Az éj segít. -
Nem mondál semmit Cornwall herceg ellen?
Útban van, itt lesz rögtön, még az éjjel,
És Regan is. Nem szóltál a viszályról
Alban s Cornwall között? Esmélj reá!
- EDGAR Egy szót sem, mondhatom.
- EDMUND Apámat hallom jönni. - Megbocsáss,
Cselből kardot kell húznom. Húzz te is,
Tégy, mintha védekeznél. - Hirtelen! -
Add meg magad. - Előzd meg őt. - Világot!
Fuss, bátya. - Fáklyát, hejh! - Élj boldogul.
Edgar el
Egy pár csepp vér tanúságot teend,
Karját megsebzi

Hogy bátran szembeszálltam. Korhelyek -
Elégszer láttam - tréfából rosszabbul
Bánnak magokkal. - Hejh, apám, apám!
Megállj! - Segítség!

Gloster és szolgák fáklyákkal jönnek

GLOSTER Hol van a semmirekellő?

EDMUND Itt áll a éles karddal a sötétben,
Rémes varázssal a holdat esdekelvén,
Fő-mesterét, hogy kedvezzen neki.

GLOSTER De hol van?

EDMUND Nézd, uram, én vérzem.

GLOSTER Edmund, szólj, hol a gazfiú?

EDMUND Erre szökött meg. Mert hogy semmi módon -

GLOSTER Utána! nyomozzátok.
Néhány szolga el
- Mit semmi módon?

EDMUND Rávinni nem bírt nagyságod megölnöm,
S midőn azt mondám, hogy az istenek
Haragjok minden villámával az
Apagyilkost sújtják, és hogy mennyiféle
És mily szoros lánc köt fiút s apát,
Szóval, megértvén, mily megborzadással
Hárítám el vérbántó szándokát,
Nekibőszült és védetlen testemet
Kivont karddal támadva, karomba szúrt.
De hogy látá, miként lelket veszek,
Ügyemben bízva bátran szembeszállok,
Vagy megriadván, amint zajt ütöttem,
Nagy-gyorsan elment.

GLOSTER Menjen bárhova,
Megkapja büntetését. - A fejedelem,
Az én derék uram, főm s pártfogóm
Itt lesz ma éjjel még: annak nevében
Kihirdetem, hogy aki kézbe adja
A gyáva gyilkost, hálánkat nyerendi
S halált, ki elrejtendi őt.

EDMUND Midőn
Szándékát rosszalám s ő makacsul
Annál maradt, bosszúsan megfenyegettem,
Hogy felfödöm; de azt felelte rá:
»Te semmiházi fattyu, azt hiszed,
Ha szemben állunk, bárhogy bíznak is
Becsületedben és erényeidben,
Hitelt tudnál szerezni szavaidnak?

Bizonytal nem. Mit én eltagadok
(S azt megteszem, habár saját kezem
Írását hoznád is fel), mind reád
Hárítom vissza mint árulkodást,
Rágalmat, átkozott csejt. Tökfejűvé
Kén' tenned a világot, hogy ne higgye:
Az a sok haszon, amit a halálom
Hozna reád, van oly hatalmas ösztön,
Hogy életemre törj.«

GLOSTER

Konok gazember!

Levelét tagadja? Nem fiam nekem.

Künn harsonaszó

A herceg harsonái. - Nem tudom, miért jön.

A réveket bezárom. Meg nem szabadul

A semmirekellő. Képét szerteküldöm -

A herceg azt megadja - hogy mindenütt

Megismerjék, s kieszközlöm, te hű

Fiam s vérem, hogy minden birtokom

Végzés szerint rád szálljon örökül.

Cornwall, Regan kísérettel jönnek

CORNWALL

Hogy vagy, nemes barátom? Még alighogy

Megérkezém, máris rendkívüli

Hírt hallok itt.

REGAN

S ha az való,

Minden bosszú csekély a bánalom

Megtorlására. Mint vagy, jó uram?

GLOSTER

Ó, hercegnő, agg szívem megszakadt.

REGAN

Hogyan? Tehát apánk keresztfia,

Kinek apánk adott nevet, Edgar fiad

Tört volna életedre?

GLOSTER

Ó, asszonyom, szégyenlem mondani.

REGAN

Nem cimborált a korbély lovagokkal

Apám szolgálatában?

GLOSTER

Nem tudom, asszonyom,

Ez szörnyű, szörnyűség.

EDMUND

De igen, asszonyom,

Velök tartott.

REGAN

Így nem csodálhatom

Rossz indulatját; ők unszolhaták, hogy

Ez agg embert megölje s javain

Zsákmány gyanánt ők dúlakodjanak.

Ez este kaptam néném levelét,

Melyben felőlök értesítve int;

S ma hozzám jönnek szállni: nem leszek honn.

CORNWALL De én sem, Regan, arról biztosítlak.
Apádnak, Edmund, hallom, hú fiúi
Szolgálatot tevé.

EDMUND Sir, azzal tartozom.

GLOSTER Föltárta Edgar cselét, s - ím - e sebet
Akkor kapta, hogy el akarta fogni.

CORNWALL Nyomozzák őt?

GLOSTER Igen, kegyelmes úr!

CORNWALL Ha kézre jó, nem lesz többé soha
Mit félni tőle. Szabd ki büntetését,
S én végrehajtom azt. Mi téged illet, Edmund,
Kit engedelmesség s erény
Ajánlanak, miénk vagy; ily szilárd
Hűségü lelkek kellenek nekünk.
Számot tartunk rád.

EDMUND Hű szolgád leszek, sir,
Minél előbb bár.

GLOSTER Vedd hálámat érte!

CORNWALL Még nem tudod, hozzád miért jövénk -

REGAN Ily rémborús éjjel s időn kívül.
Nagy dolgunk van, nemes Gloster, miben
Tanácsodat szeretnők hallani.
Apám, úgyszinte néném is tudósít,
Hogy meg hasonlós van köztök, s mi ezt
Legjobbna gondoljuk házon kívül
Intézni el. Külön követjeik
Válaszra várnak. Nyugtasd meg magad,
Öreg barátunk, és fordítsd figyelmed
Ügyünkre, mely gyors eljárást kíván.

GLOSTER Szolgálatodra állok, asszonyom.
Örömet fogadjuk el nagyságtokat.

Harsona. Mind el

2. SZÍN

Gloster kastélya előtt Kent és Oszvald különfelől jönnek

OSZVALD Jó reggelt, barátom. A házhoz tartozol?

KENT Ühüm!

OSZVALD Hova köthetjük be lovainkat?

KENT A pocsolyába.

OSZVALD   Mondd meg, kérlek, ha szeretsz.

KENT   De nem szeretlek ám.

OSZVALD   Úgy hát semmi közöm hozzád.

KENT   Volnánk csak a lipsbury-i gulyáknál, majd megtenném, hogy gondolj velem.

OSZVALD   Mért bánol így velem? Én nem ismerlek.

KENT   Ismerlek én, fickó.

OSZVALD   Hát mit gondolsz, ki vagyok én?

KENT   Gazember, semmirekellő, tányérnyaló, aljas, hetvenkedő, silány, kócipór, háromöltözékű, százfontos, piszkos harisnyájú gaz kölyök; nyúllal béllett, pofperből élődő gaz kölyök; fajtalan, tükörmászó, kotnyeles, felpiperézett bitang; te három szilvafás rabszolga: te, ki hajhász akarnál lenni, hogy másoknak jó szolgálatot tégy, s nem vagy egyéb, mint keverék gaz lator-, koldus-, gyáva- és kerítőből, fia és örököse egy kores szukának, kit én egész a sivalkodásig döngetlek most mindjárt, ha csak egy betűt is eltagadsz ezen címeidből.

OSZVALD   Ejnye, micsoda szörnyeteg fickó vagy te, hogy így rám támadsz, holott sem én, sem te nem ismerjük egymást.

KENT   Micsoda arcátlan gazember vagy te? Még tagadod, hogy ismersz? Hisz alig két napja, hogy sarkadra hágtam s megvertelek a király előtt. Húzz kardot, bitang, mert habár éjszaka van is, de a hold süt; holdvilágmártást csinállok belőled.
Kardot húz
Húzz kardot, te rimától szakadt, semmirevaló borbélyinas, húzz kardot.

OSZVALD   Félre! Semmi dolgom veled.

KENT   Húzz kardot, cenk; te leveleket hoztál a király ellen; a báb hiúságnak pártjára szegődtél apja királyi méltósága ellen. Húzz kardot, útonálló, vagy rostélyossá verem a csánkjaidat. Húzz kardot, semmirevaló, ki a síkra!

OSZVALD   Segítség! hejh! gyilkos! segítség!

KENT   Véd magad, rabszolga. Megállj, bitang, megállj, te piperés rabszolga, véd magad. *(Üti)*

OSZVALD   Segítség! hejh! gyilkos! gyilkos!
Edmund kivont karddal, Cornwall, Regan, Gloster, szolgák jönnek

EDMUND   Nos? Mi dolog ez? Válljatok el.
Szétválasztja őket

KENT   Ide veled, nyáladék, ha tetszik. Jer, hadd tapogassalak meg.
Csak ide, úrfi!

GLOSTER   Kard, fegyver! Mi dolog ez?

CORNWALL   Békével, hejh! ha kedves éltetek.
Halál fia, ki megmozdul. Mi baj?

REGAN   Nénénknek s a királynak hírnökei.

CORNWALL Mi viszály van köztetek?

OSZVALD Alig vehetek lélegzetet.

KENT Nem csoda, mert nagyon megerőltetted vitézségedet. Te gyáva semmirekellő! a természet lemond rólad. Téged szabó csinált.

CORNWALL Te furcsa fickó vagy. Szabó hogyan csinálhat embert?

KENT A szabó, sir! Kőfaragó, képiró nem csinálhatták volna rosszabbul, hacsak két óráig dolgoztak volna is rajta.

CORNWALL Szólj már: miből eredt vitátok?

OSZVALD Ez a vén gyilkos, sir, kinek deres szakálláért kíméltem életét -

KENT Te rimától szakadt Y, te haszontalan betű! Mylord, ha megengeded, tapasszá morzsolom ezt a fargatlan kölyket, s az árnyékszék falát meszelem be vele. Ősz szakállamat kíméled, te barázdabillegető!

CORNWALL Békével, fickó! Böszült gaz ripők, Nem tudsz becsületet?

KENT Sir, én tudok,
De a harag kiváltságos.

CORNWALL Mért haragszol hát?

KENT Hogy ily rabszolga is kardot visel,
Kiben becsületézés nincs. Az ilyen
Mosolygó latrok gyakran, mint a patkány,
Berágnak a legszentebb kötelet,
Mely bensőbb, hogysen oldható legyen.
Ők hízelegnek minden szenvedélynek,
Amely uraik vérében pártot üt,
A tűzre olajt, a hűlő vonzalomra
Tesznek havat, mondván igent, nemet;
Akként forgatván csüllő orrukat, mint
Szél és szeszély uroknál változik;
És, kutyaként, csak igazodni tudnak.
Dögvész szakadjon szélhűdött pofádra!
Mosolygod szómat, mintha dőre volnék?
Lúd! kapjalak csak Sarum mezején,
Gágogva hajtlak vissza Camelotba.

CORNWALL Megőrültél, vén cimbora?

GLOSTER Szóljatok:
Min vesztetek össze?

KENT A nap s az éj nem oly
Mégférhetetlen, mint én e cudarral.

CORNWALL Miért cudar? Mit vétett ő neked?

KENT Nem nézhetek rá.

CORNWALL Tán rám se, nőmre, és amarra se?

KENT Uram, szokásom nem himezni a szót:
Jobb arcokat is láttam már életemben,
Mint milyeket bármelyik váll fölött
E percben látok.

CORNWALL Ez is afféle fickó,
Ki, egyszer nyíltságáért megdicsérve,
Durvaságot színlel, s természetére
Áruhát húz. Nem hízeleg, nem ő,
Becsületes, nyílt lélek, ő valót szól;
Tetszik, nem tetszik: ő nyílt. Ismerek
Ilyen gazokat, kik nyíltság alatt
Több álnokságot s rossz célt rejtenek,
Mint hús ügyetlen csúszómászó, aki
Túltesz kötelességén.

KENT Sir, igaz
Lelkem szerint, őszintén és valóban,
Ha nagy tekintélyed megengedi,
Melynek hatása, mint sugárfűzér,
Mely Phoebus homlokán rezg -

CORNWALL Mit jelent ez?

KENT Hát csak szójárásomat változtatom, mely neked annyira nem tetszik. Én tudom, sir, hízelgő nem vagyok. Ki őszinte szavakkal rászedett, őszinte gazember volt, mi részemről lenni nem akarok, habár idegenségedet annyira legyőzhetném is, hogy arra megkísértenél.

CORNWALL Mivel bántád meg őt?

OSZVALD Éppen semmivel.
Tetszett urának, a királynak, engem,
Félreértvén, megütni a minap,
Midőn ez, rossz kedvének hízelegve,
Ott terme és hátulról leütött.
Földön levén már, ingerelt, kicsúfolt,
S oly férfiasnak mutatta magát,
Hogy a király tetszését megnyeré,
Üldözvén azt, ki önként meghajolt.
Rám, e borzasztó hőstett hevenyében,
Kardot húzott.

KENT E gyáváknak s gazoknak
Bolondja csak Ajax lehet.

CORNWALL Hahó!
Kalodát elő. Hajh! Makacs, vén, gaz lator,
Te tisztos kérkedő! majd megtanítlak.

KENT Hagyd el, sir, vén vagyok már én tanulni.
Én a királyt szolgálom, akinek
Dolgában jöttem hozzád követül:
Ez nem nagy tisztelet, s vad bántalom

Személye iránt, s fősége ellen is
Kalodába zárni küldöttét.

CORNWALL Hitemre
S éltetremre mondom, délig benne üljön.

REGAN Délig? Nem, estig, éjjel is, mylord.

KENT Ej! asszonyom, volnék apád ebe,
Nem kéne így bánnod velem.

REGAN De te gazembere vagy, s azért így akarok.

CORNWALL Ez olyan szőrű cimbora, mint kiket
Nénéd leírt. - Elő a kalodát.

Kalodát hoznak

GLOSTER Legyen szabad kérem, fenség, ne tedd azt.
Hibája nagy; de őt azért ura,
A jó király megfeddi. E fenyítés,
Mit rá szabál, oly bántó, hogy csupán
A megvetett legalsóbb csöcseléket
Szoktuk lopásért s aljas csínyekért
Büntetni. Rossz néven veheti
Ezt a király, követében oly kevéssé
Levén becsülve, hogy az lezáratik.

CORNWALL Hagyjátok rám.

REGAN Nővérem még rosszabbúl
Veszi majd, hogy lovagját megrohanták
S csuffá tevék, midőn a rábizott
Ügyekben eljárt. Zárjátok le lábait.
Kentet kalodába zárják
Jerünk, kedves lord.
Cornwall, Regan el

GLOSTER Szánlak, barátom; a herceg akarta ezt,
Kinek döntése, tudja minden ember,
Avatkozást nem tűr, sem akadályt,
De még megkérem őt.

KENT Kérlek, ne tedd.
Megtört az út és virrasztás; fele
Időt elalszom, más felét elfütyörészem.
Vakot vet a sors néha jóknak is.
Most jó reggelt, uram!

GLOSTER Rosszalni fogják. A herceg hibázott.
El

KENT Szegény király! Terajta is betelt
A közmondás: cseberből a vederbe.
Közelgess, alvilágnak őrtüze,
Hogy enyhe sugáridnál e levélkét

Megolvashassam. Most csak a nyomor
Lát még csodát. Ez Cordeliától
Jött, úgy hiszem, ki aljas helyzetemről,
Úgy adta jó szerencsém, értesült,
S időt talál majd e zavar között
A veszteségre írt szerezni. Fáradt,
Nehéz, kivirrasztott szemek, legyen meg
Jutalmatok: e gyalázatos tanyát
Nem látni. Most jó éjszakát, szerencse,
Fordulj meg egyszer még, s mosolyg reám.
Elalszik

3. SZÍN

Vidék a fenyéren. Edgar jó

EDGAR

Hallám száműzetésem hirdetését,
S szerencse szolgálván, egy faodú
Rejtett el a hajtók elől. Egyetlen
Rév sem szabad. Nincs hely, hol rendkívüli
Vigyázat és őrség lesben nem áll,
Hogy elfoghassanak. Míg van reményem
Menekülni, fenntartom magam. S azért
Szándékom a legaljasabb s szegényebb
Alakba búni, melyben valaha
Embert az ínség és megvettetés
Barmok közé alázott. Arcomat
Bepiszkolom durva kendő lesz az
Ágyékomon, csomókban fürteim.
Igy szállok szembe széllel és az ég
Minden dühével, nyíltan, csupaszon.
Példát e tartomány ad a bolondház
Koldusiban, kik zsibbadt s elgyötört
Csupasz karukba tüskét, rozmarinszárt,
Szálkát, szeget tüzdelnek s rémletes
Alakban rossz faluk, juhásztanyák,
Majorok s malmok körül fült hangokon
Majd koldusátkaikkal, majd imákkal
Krajcárt csikarnak. - Szegény Turlygood!
Szegény Tamás! Ez mégis valami:
Én, Edgar, semmi sem vagyok.
El

4. SZÍN

Gloster kastélya előtt
Lear, a bolond és egy nemes jőnek

LEAR Hazunnan elmenének s követem
Nem küldték vissza. Mégis különös.

NEMES Mint hallám, egy nappal előbb még nem vala
Szándékok eltávozni.

KENT Üdv neked,
Tisztelt uram.

LEAR Mi ez? Te ezt a szégyent
Időtöltésből üzöd?

KENT Nem, mylord.

BOLOND Haha! nézzétek, milyen goromba harisnyakötője van. Lovaknak a fejét kötik
meg, ebeknek s medvéknek a nyakát, majmoknak ágyékát: embernek a
lábán, ha a lábaival csintalankodott, fabotost kell viselnie.

LEAR Ki az, ki annyira félreismert,
Hogy ide zárt?

KENT Mindketten: az úr s a hölgy:
Fiad s leányod.

LEAR Nem.

KENT Igen.

LEAR Nem, mondom.

KENT Igen, mondom.

LEAR Nem, nem, azt nem teheték.

KENT De megtették.

LEAR Jupiterre esküszöm, nem.

KENT Junóra esküszöm, igen.

LEAR Nem volt szabad azt tenniök, nem teheték,
Nem akarhatták. Ez több, mint gyilkolás,
A tiszteletet ily durván sérteni.
Mondd el serényen s kurtán: mit tevé,
Vagy mint tevék ők, hogy tölünk jövén,
Ily szégyent kell túrnöd?

KENT Midőn, mylord,
Házokban általadtam leveled,
Alig hogy térdeimről fölkelék,
Hol illendően hódolék nekik,
Egy illatos követ jön nagysietve,
Tikkadtan, párologón és Goneril

Üdvözetét lihegve, levelét
Átadta, melyet - bár előbb jövék -
Legott elolvasának s arra házok
Népét felhajtván, rögtön lóra keltek.
Mondák, kövessem őket és a választ
Várjam be ott. Ferdén néztek reám.
Találkozván itt a másik követtel,
Kinek, mint láthattam, üdvözlete
Mégmérgezé az enyémet (aki nem más,
Mint a pimasz, ki múltkor oly merészen
Fenséged ellen támadt), férfimód
Inkább, mint bölcsen, kardot húztam ekkor;
Ő gyáva orditással felveré
A házat. S lányod és vejed hibámat
Méltónak tartá ily csúfságra, melyet
Most szenvedek itt.

- BOLOND A tél még nem múlt el, habár a vadludak erre szállanak is.
Apának, aki rongyban jár,
Mind vak lesz a fia.
Apának, aki erszényt tár,
Nyájas honn a tanya:
Szerencse, a bolygó rima,
Szegényhez bé nem nyit soha.
De mindamellet annyi bánatpénz kaphatsz leányidtól, hogy könnybe lábad a szemed, míg azt megolvasod.
- LEAR Ó, mint dagad fel e görcs szívemig.
Le, sorvadás! le, lázadó bú!
Alant az elemed. - Hol e leány?
- KENT Ott bent a gróffal.
- LEAR Ne kövessetek.
Maradjatok itt. *(El)*
- NEMES Nem tettél más hibát,
Mint melyet elbeszéltél?
- KENT Semmi mást. S mért jön a király ily kevés néppel?
- BOLOND Ha e kérdésért zártak volna kalodába, megérdemlenéd.
- KENT Miért, bolond?
- BOLOND A hangyához küldelek iskolába, ott megtanulhatod, hogy télen nincs munka. Mindazok, kik orruk után járnak, szemöktől vezetettek, kivéve a világtalanokat; s nincs orr húsz között, mely meg ne érezné azt, kinek rossz szaga van. Ne fogózkodjál meg, midőn a nagy kerék völgynek rohan, mert kivétvén, nyakadat szegi; de ha fölfelé megy, hagyd, hogy felvontasson. Ha valami bölcs ember jobb tanácsot ad, add vissza az enyémet. Óhajtánám, hogy csak gazemberek követnék, mivel bolondtól származik.

Ki pénzért szolgál és veled
Csak színre egyesül,
Elhagy, midőn zápor közelg,
A vészben egyedül.
Én várok, a bolond marad,
Míg a bölcs fut tova.
Futó bolonddá lesz a gaz,
Gazzá bolond soha.

KENT Hol tanultad ezt, bolond?

BOLOND Nem a kalodában, bolond.

Lear visszajön, Glosterrel

LEAR Nem akarnak látni? Fáradt, betegek?
Erős utok volt éjjel? Pusztá mentés!
Elpártolás, lázadság jelei.
Szerezz jobb választ.

GLOSTER Jó uram, ismered
A hercegnek heves természetét,
Milyen szilárd és rendíthetetlen ő
Határzatában.

LEAR Bosszú, halál, dögvész és pusztulás!
Heves természet? - Gloster, hallod-e?
Cornwall herceggel és nejével akarok
Beszélni.

GLOSTER Kegyelmes úr, így vannak értesítve.

LEAR Így értesítve! ember! hallod-e?

GLOSTER Hallom én, jó uram.

LEAR Cornwall herceggel a király, az édes
Atya lányával kíván szólni
És szófogadást vár. Errül is értesültek? -
Vérem! lehelletem! - Heves?
Heves herceg? - Mondd meg tehát az izzó
Hercegnek - mégse, most ne. Meglehet,
Nem jól van: a betegség hanyagol
Minden szolgálatot, mire az egészség
Kötelezve van. Mi nem vagyunk mi többé,
Mikor a természet, elnyomatva lévén,
A testtel a lelket túrni kényszeríti.
De felhagyok. Tán hirtelenkedém,
Midőn a kedve-csökkenet beteget
Ép embernek veszem. - Halál és kárhozat!
Mért ül ez itt? Ez meggyőz afelől,
Hogy a herceg s leányom távozása
Csak ál fogás volt. - Adjátok ki szolgám!
Menj, mondd meg a hercegnek és nejének,
Hogy szólni akarok velök, most, e percben.

Mondd, jöjjenek ki és hallgassanak meg,
Vagy ajtajok előtt üttetek dobot,
Míg halálba nem dörgi álmukat.

GLOSTER Ó, bár jó véget érjen dolgotok.
El

LEAR Jaj nekem! Szívem, lázadó szívem!
Le! csillapulj.

BOLOND Kiálts rá, komám, mint az egyszeri szakácsné az angolnákra, melyeket elevenen a pástétomba dugott; tarajokra koppantott egy főzőkanál nyelével s azt kiáltotta: «Le veletek!» Ugyanennek testvére volt, ki lova iránti nyájasságból a szénát írósvajjal kente meg.

Cornwall, Regan, Gloster, szolgák jönnek

LEAR Jó reggelt.

CORNWALL Üdvözlöm nagyságodat.

Kentet kiszabadítják

REGAN Örülök, hogy látom fenségedet.

LEAR Hiszem, Regan; azt hinni van okom.
Ha nem örülnél, válópert kezdenék
Anyád sírjával, mert hűtlent fődöz.
Kenthez
Ó, hát szabad vagy? Erről majd egyébkor. -
Kedves Regan, nővéred mitsem ér.
Ó, Regan, ő ide
Szívére mutat
vágta kányaként
A szívtelenség éles körmeit.
Nem mondhatom neked, te nem hiszed,
Mily romlott lélek ő. - Ó, Regan!

REGAN Kérlek, sir, légy türelmes. Én reményilem,
Hogy érdemét kevésbé méltatod,
Mint ő felejté tiszttét.

LEAR Mit beszélsz!

REGAN Nem gondolom, hogy ami kötelesség,
Nővérem elmulasztaná. Ha tán, sir,
Kiséreted lakomáit megszorítá,
Oly ok miatt s üdvös célból tehetete,
Hol felmenthetni minden gáncs alól.

LEAR Átkom reá!

REGAN Ó, sir, te már öreg vagy,
Természeted határa szélein jár.
Neked már jó tanács kell, mely vezet,
Szabályoz és jobban tud helyzetedről
Itélni, mint magad. Így hát könyörgök,

Térj vissza testvéremhez, mondd neki,
Hogy megbántottad őt.

LEAR Bocsánatát
Kérjem? Figyelj csak, mint fog illeni
A házi rendhez: »Drága lányom, én már
Öreg vagyok, megvallom; csak teher
Letérdepel
A vén kor. Íme, térdimen könyörgök,
Juttass nekem ágyat, ételt és ruhát.«

REGAN Ne többet, jó sir. Ez csúf tréfaság.
Térj vissza testvéremhez.

LEAR *(fölkél)* Nem, soha.
Kiséretemnek elküldé felét;
Sötéten néze rám, kigyóilag
Vert meg nyelvével szívem belsejében. -
Az ég minden haragja sújtsa meg
Hálátalan fejét! Dögpára, szállj rá,
S verd bénasággal ifju csontjait!

CORNWALL Huj! huj! huj!

LEAR Te, gyors villám, szórd gúnyos szemei
Közé vakító lángodat! Mocsár-
Lehelte pára, melyet a hatalmas
Nap szítt fel, fertőztesd meg bájait,
Hogy büszkesége megtörjék!

REGAN Egek!
Ha felindulsz, majd rám is ezt kívánod.

LEAR Regan, terád nem száll átkom soha.
Gyengéd természeted nem ad okot
Felindulásra. Az ő tekintete
Vad; de a tiéd vigasztal és nem éget.
Az nincs meg benned, hogy te kedvemet szegd,
Kiséretem fogyaszd, jogrészemet
Sértő szavakkal korlátozni merd,
S a végén ajtót zárj, mikor jövök.
Jobban tudod te a természet parancsát,
A gyermek tisztét, a szokás s az illem
Szabályait, s a hála tartozását;
Te nem felejtéd fél országodat,
Mit jegydijúl adék.

REGAN Jó sir, beszéljünk
Most a dolgról.

LEAR Emberemet ki tette
A kalodába?

Künn harsonaszó

CORNWALL Harsonázni hallok.

REGAN Jól ismerem, nővéremé. Valószínű,
Amit megírt, hogy nemsokára itt lesz.
Oszvald jó
Megjött-e asszonyod?

LEAR E rablélek az,
Kinek olcsó büszkesége ingatag
Kegyében áll annak, ki most közelg. -
El innen, gazkölyök!

CORNWALL Hogy érted, uram?

LEAR Ki tette kalodába emberem?
Remélem, Regan, tudtodon kívül
Történt. - Ki jó itt? Ó, egek! ha kedves
Goneril jó
Nektek a vén, szelíd uralmatoknak
Az engedelmesség, ha magatok is
Vének vagytok, vegyétek át ügyem,
Közelgjetek s fogjátok pártomat!
Gonerilhez
Nem szégyelsz e szakállra nézni? - Ó,
Regan, te még illeted a kezét?

GONERIL Miért ne, sir? Mivel bántottalak meg?
Nem mindig bántalom, mit méltatlankodás
Annak hisz s balgatagság úgy nevez.

LEAR Feszült bordák, nem dőltek össze még? -
Hogy jött kalodába emberem?

CORNWALL Magam
Zárom le őt, bár féktelenkedése
Kisebb megtisztelésre érdemes.

LEAR Te tetted azt, te?

REGAN Hagyjuk azt, atyám.
Gyenge vagy, légy hát külsőleg is az.
Ha míg havad lejár, most visszatérve
Nénémhez, addig ott tartózkodol,
Fél kísérettel aztán szállj be hozzám:
Most házon-kívül vagyok, s készületlen,
Hogy illendően elfogadjalak.

LEAR Megtérni hozzá? s ötven emberem
Elcsapva? Nem, inkább ellene esküszöm
Minden fedélnek, harcot állok a lég
Haragja ellen, farkast és bagolyt
Választok cimborául. - Ó, nyomor:
Csipésed éles! - Visszatérni hozzá!
Ejh! aki elvívé jegyidijalan
Legifjabb lányomat, a hővérű frank,

Inkább rá hagynám venni magamat,
Trónjához térdepelve szolgaként
Koldulni nyugbért, hitvány éltemet
Tengetni rajta. - Visszatérni hozzá?
Mondjátok inkább, e cudar kölyöknek
Oszvaldra mutatva
Legyek rabja, teherhordó lova.

GONERIL

Amint tetszik, sir.

LEAR

Ne tébolyíts meg, kérlek, ó, leány!
Nem akarlak háborgatni, gyermekem;
Élj boldogul. Mi nem találkozunk,
Nem látjuk egymást többé. És te mégis
Testem, leányom, vérem vagy - vagy inkább
Betegség testemben, mit kénytelen
Vagyok magaménak mondanom: fekély vagy,
Duzzadt kelés, mirígyes daganat
Romlott véremben. Nem szidlak tovább;
Nem hívom a szégyent; jöjjön, mikor
Akar. Nem kényszerítem sújtani
A Villámhordót; rólad nem regélek
A fenn birói széket ülő Jupiternek.
Okulj, ha bírsz; javulj kényed szerint.
Én várhatok; én megmaradhatok
Regannál, és a száz lovag.

REGAN

Nem éppen így, sir. Most nem vártalak,
S ellátva nem vagyok, mint kellene,
Téged fogadnom. Hajts néném szavára.
Kik ésszel nézik szenvedélyedet,
Azt kell gondolniok, hogy agg vagy, és így -
Ő tudja, mit tesz.

LEAR

Jól beszélsz-e így?

REGAN

Hiszem, hogy jól. Hogyan! félszáz lovag?
Nem jól van így? Mi végre volna többed,
Vagy bárcsak ennyi is, midőn teher
S veszély a nagy szám ellen szólanak?
Egy házban annyi nép két úr alatt
Hogy élne békeességben? Ez nehéz,
Csaknem lehetetlen.

GONERIL

Nem szolgálhat-e
Neked hugom háznépe vagy enyém?

REGAN

S mért nem, mylord? Ha vétnek ellened,
Mi megfenyítjük őket. Most, ha hozzám
Jössz (mert veszélyt látok), csak huszonöt
Jöjjön veled; többnek nem adhatok
Tanyát, sem rólok nem gondoskodom.

LEAR

Én mindent nektek adtam.

REGAN S éppen idején.

LEAR Gazdámmá s gyámjaimmá tettelek,
De fenntartám, hogy folyvást ennyi ember
Járjon velem. Hogyan? Csak huszonöt
Lovaggal menjek? Így mondád, Regan?

REGAN Ismételem, mylord, hozzám ne többel.

LEAR És e gonosz faj még nem is nagyon rút!
Ha van gonoszabb, mint ők, nem levén
Legundokabbak, némi becsben állnak.
Gonerilhez
Veled megyek: mert a te ötvened
Kétszerte huszonöt. Vonzalomban is
Két annyi vagy, mint ő.

GONERIL Halljad, mylord.
Mi szükség, hogy kísérjen huszonöt,
Vagy tíz, vagy öt bár, olyan házba, hol
Parancsaidra kétszer annyi vár?

REGAN Mi szükség egy?

LEAR Ne szóljatok szükségről. A legalja
Koldús is, bár teng, bír fölöslegest.
Ha természetnek többet, mint mire
Szüksége van, nem adsz, az emberélet
Az állatéval egy értékű lesz.
Te úri hölgy vagy. És ha melegen
Öltözni már dísz volna, díszruhára,
Melyet viselsz és mely alig fedez,
A természetnek nincs szüksége. Ami
Valódi szükség! - Ó, egek, türelmet!
Türelemre van szükségem. Istenek!
Szegény agg embert, láttok engem itt,
Megrakva búval, korral, tönkretéve
Mind a kettőben. Most, ha ti voltatok,
Kik e leányok szívét atyjok ellen
Felizgatátok, oly csufúl velem
Ne játsszatok, hogy ezt eltúritek.
Lobbantsatok nemes haragra, és ne
Hagyjátok női szerrel, vízcseppekkel
Bemocskolatni férfi arcomat.
Természetből kivetkezett banyák,
Oly bosszut állok mindkettőtökön,
Hogy a világ - oly dolgokat teszek -
Miket, még nem tudom, de amiken
Megrémül a föld. Azt vélitek,
Hogy sírok? Én nem sírok, bár elég
Okom van sírni. Százezer darabra

Törjék előbb e szív, mint én sirok. -
Bolond! megőrülök.

Lear, Gloster, Kent s a bolond el

CORNWALL Jerünk be, vész közelg.

Távolból vihar

REGAN E ház kicsiny,
Az öreg és népe itt nem férnek el.

GONERIL Saját hibája; nyugalmát önmaga
Dulá fel, most ízeleje balgaságát.

REGAN Én őt magát örömmel fogadom,
Kiséretéből senkit.

GONERIL Szinte én is.
Hol van Lord Gloster?

Gloster visszajő

CORNWALL Az agg után ment. Im, már itt van.

GLOSTER A király
Fel van bőszülvé.

CORNWALL Most hová megyen?

GLOSTER Lovat parancsolt. Nem tudom, hová megy.

CORNWALL Legjobb, ha menni hagyjuk; ő maga
Vezérli önmagát.

GONERIL Mylord, ne tartsd őt vissza semmiképp.

GLOSTER Ah, itt az éj, a szél vadul forog,
Mérföldnyire is alig van egy bokor.

REGAN Ó, sir! makacsnak legjobb mester a baj,
Melyet magának szerzett.
Akaratos ember önkárán okuljon.
Kaput kell zárni, mert kíséretében
Elszánt szolgálai vannak. Amire
Ők feltüzelhetik, könnyen hívő
Levén, attól jobb lesz majd óvakodni.

CORNWALL Mylord, ez zordon éj lesz; zárj kaput.
Reganom jól beszélt. Jerünk a vész elől.

Mind el

HARMADIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Fenyér. Égiháború, mennydörgéssel és villámlással.
Kent s egy nemes találkoznak*

KENT   Ki van még itt, a rossz időn kívül?

NEMES   Egy oly kedélyű ember, mint ez éj,
Egészen nyugtalan.

KENT   Ismerlek. Hol van a király?

NEMES   Csatában
A bős elemmel; idézi a vihart,
A földet a tengerbe sújtani,
Vagy örvényző hullámmal a világot
Borítani el, hogy változzék meg arca,
Vagy véget érjen. Tépi fehér haját,
Mit vak dühében fölkap s kerget a szél,
Hogy semmivé tegye. Emberi
Csekély világában megvetni küzd
A zápor és szél visszás harcait.
Ily éjszakán, hol meghúzná magát
A kölykes medve is, s az éhsanyarta
Farkas s oroszlán féltik bőrüket,
Födetlen fejjel száguld s mindenét
A pusztulásnak engedi.

KENT   De ki van vele?

NEMES   Csak a bolond, s tréfáival törekszik
Eljátszani szívgyötrő bántalmait.

KENT   Ismerlek, sir, s bizom, hogy nem csalódom.
Egy drága üggyel bízlak meg. Viszály
Van Alban s Cornwall hercegek között,
Melyet ravaszságuk még földve tart.
Ezeknek (és kinek nem, kit magasra
Visz s trónra ültet büszke csillaga?)
Szolgáik vannak, látszólag hivek,
Kik által Frankhon kémkedik s kitudja
Beldolgainkat. Mit láthattak ők
A hercegek vitáiban, vagy a
Kemény bánásban, mellyel mind a kettő
A jó királyt illette, vagy talán
Mélyebbre is hatottak, aminek
Mindez külszíne csak: de bizonyos,

Villám, döngesd laposra e kemény,
Kerek világot! Rombold el a
Természet műhelyét s egyszerre fojts meg
Minden csirát, miből a háladatlan
Ember keletkezik!

BOLOND Ó komám, az udvari szentelt víz többet ér száraz házban, mint ez az esővíz házon kívül. Jó komám, eredj, s kérd leányaid áldását. Itt olyan éj van, mely nem könyörül sem a bölcs embereken, sem a bolondon.

LEAR Bógj, ahogy bírsz, hullj, zápor; tűz, okádj!
Tűz, zápor, villám, szél nem lányaim.
Titeket én nem vádollok, elemek,
Kegytlenséggel. Én nektek soha
Nem adtam országot, nem hittalak
Lányaimnak, nem tartoztok szót fogadni.
Teljék be hát borzasztó kedvetek.
Itt állok, rabszolgátokul, szegény,
Kór, gyenge megvetett öreg.
És mégis szolgálalkü udvaroncnak
Kell, hogy nevezzelek, kik elfajult
Két lányaimmal frígyesülve, ádázt
Hadat viseltek egy fej ellen, amely
Agg és fehér, mint ez. - Ó, ez gyalázat!

BOLOND Akinek háza van, hova fejét dugja, annak jó fejrevalója van.
Ha a fej még lakházat nem csinált
S a gatyapőc már lakzit üt.
Tetves lesz mind a kettő. Így szokott
A koldus nőszni mindenütt.
Ember, ki szívéen gyalogol
S kiméli kérges lábait,
Jajgat, ha majd tuskébe hág
S elveszti csendes álmait.
Mert még eddig nem volt szép asszony, aki ne fintorgatta volna száját,
mikor tükörbe nézett.

Kent jó

LEAR Nem, a türelemben példát mutatok.
Nem szólok semmit.

KENT Ki van itt?

BOLOND Biz itt a kegyelem és gatyapőc, azaz egy bölcs és egy bolond.

KENT Ah, sir, te vagy? Kik az éjet kedvelik,
Nem kedvelnének ilyen éjszakát.
Még a setétség kóbor népe is
Elrémul a zord ég tekintetén
S odvába rejtezik. Mióta férfi lettem,
Tüzáradást, mint ez, ily szörnyü kitörését
A mennydörgésnek s ily vad förgeteg
Dörömbölését, nincs emlékezetem, hogy

Hallottam volna; ember alkata
Nem bír meg ennyi kínt és rémülést.

LEAR A nagy istenek, kik ily rémületes
Dörömbölést tesznek fejünk fölött,
Hadd leljék fel most ellenségöket.
Reszkess, nyomorú, kit még utól nem ért
A törvény keze eltitkolt bűnödért;
Véreskezű, s te hitszegő, s te, ki
Erényt színlelsz s vérfertezetben élsz;
Szakadj izekre, gaz képmutató,
Ki nyájas kép alatt más életére
Törtél. Nyilatkozzál, elzárkozott bűn,
S feltárva rejlő tartalmad, kiálts,
Hogy irgalomra bírd ez iszonyú
Törvényszolgákat. Én oly ember vagyok,
Kik ellen mások többet vétkezének,
Mint mások ellen én.

KENT Ah, hajadon-
Fővel! Kegyelmes jó uram, itt közel
Egy pajta, mely tán némi enyhet ad
A zivatar ellen. Kérlek, ott pihenj meg,
Mig én a zordon házhoz (zordonabbhoz,
Mint a szirt, melyen épült, hol imént,
Midőn utánad kérdezkedtem, megtagadták
A bemenetelt) most újra visszatérek,
S fősvény irgalmukat kialkuszom.

LEAR Elmém bódulni kezd. Jerünk, fiam.
Hogy vagy, fiam? Fázol? Én magam is
Fázom. Hol hát a szalma, kis suhancom?
Hatalmas mester a szükség, becset
Ad a silány dolgoknak is. Jere
Szegény, bolond fiú, még egy darab
Maradt szívemből s téged szán az is.

BOLOND *(dalolva)*
Kinek csak egy kis esze van,
Ejh-hajh, mi annak zápor s szél!
Elégli sorsát, mert eső,
Az napról napra esdegél.

LEAR Igazad van, jó fiacskám.
Kenthez
Jer, vezess
Most a pajtába.

Lear, Kent el

BOLOND Ez ám csak a derék egy éj kéjenceket meghúteni. Jóslatot mondok, mielőtt elmennék:

Míg pap sok jót mond, s tesz keveset,
A szaladhoz serföző önt vizet;
Ha majd szabónak úrfi gyáma lesz,
S máglyán nem hithagyó, kurafi vesz,
Ha bíró minden ügyben jól itél,
S lovag, nemes adósság nélkül él,
Ha nyelven többé pletyka nem repes,
S a zsebmetsző tolongást nem keres,
Ha pénzén uzsorás földet mivel,
S kerítő, kurva templomot emel:
Akkor lesz Albion
Zavarral teljes hon,
És oly idő jön, aki még megéri,
Hogy fő divat lesz lábbal mendegélni.
E jóslatot Merlin fogja tenni, mert én kora előtt élek.
El

3. SZÍN

*Szoba Gloster kastélyában
Gloster, Edmund jőnek*

- GLOSTER Ejh, ejh, Edmund, nekem nem tetszik ez a természet elleni eljárás. Midőn engedelmeiket kértem, hogy rajta könyörülhessek, elvették tőlem saját házam használatát, s örökös kegyvesztés büntetése alatt eltiltottak róla szólalni, érte könyörögni, vagy őt akármilyen úton gyámolítani.
- EDMUND Rendkívül kegyetlen, természet elleni.
- GLOSTER Hagyd el: ne szólj semmit. Meghasonlás van a hercegek közt s még valami, ennél is rosszabb. Ez éjjel levelet kaptam. - Veszedelemes róla szólani. - A levelet szobámban elzártam. Ezen bántalmak, melyeket a király szenvedett, súlyosan meg lesznek torolva. A hadsereg egy része már kiszállt. Nekünk a királyhoz kell szítanunk. Én most fölkeresem, s titkon segítségére leszek. Te menj s tartsd beszéddel a herceget, hogy szánakozásomat észre ne vegye. Ha kérdezősködik felőlem, mondd, hogy rosszul vagyok s lefeküdtem. Ha meghalok is, aminthogy ezért nem kevesebb vár rám, a királyon, régi jó uramon, segítenem kell. Rendkívüli dolgok vannak készülóban, Edmund. Kérlek, légy vigyázatos.
El
- EDMUND E tiltott buzgalomról s a levélről
A herceget tüstént kell értesítnem.
S ez nagy szolgálat, s amit veszt apám,
Mi nem kevesebb, mint minden java,
Énnekem jut. Az ifjuság fölül-
Fordul, midőn bukásnak indul az öreg.
El

4. SZÍN

*Más része a fenyérnek, melyen kunyhó van
Lear, Kent, a bolond jőnek*

KENT Helyben vagyunk, mylord. Eredj be, jó uram.
A puszta éjnek zsarnoksága zordabb,
Mint ember elviselheti.

Zivatar

LEAR Hagyj magamra.

KENT Ó, jó uram, kérlek, menj be ide.

LEAR Ne repeszd meg szívem.

KENT Inkább a magamét!
Jerünk be, jó uram.

LEAR Te oly nagynak veszed,
Hogy bőrig áztat e vad zivatar,
Ez nálad úgy lehet. De hol nagyobb
Betegség fészkel, ott a kisebb alig
Érezhető. Futnál, ha medve jó:
De ha előtted a tenger dühöng,
Inkább a medve torkának rohansz.
Hol ment a lélek, kényes ott a test.
A fürgeteg lelkemben elveszen
Érzékeimtől minden érzetet,
Kivéve azt, mely itt szur. - Ó, gyermeki
Hálátlanság! Nem olyan-e, mintha e száj
Megmarná e kezét, hogy tápot ad neki?
De meg fognak lakolni. Nem sirok
Többé. Ily éjszakán kizárni engem!
Zápor, szakadj, eltűröm. Ilyen éjjel,
Mint ez, kizárni! Ó, Regan, Goneril!
Jó agg apátok, aki nagyszívűleg
Odaadta mindenét. - Ez úton örülés van;
Ne többet erről, ezt kerülni kell.

KENT Eredj be, jó uram.

LEAR Menj, kérlek, magad.
Keress magadnak enyhét. Engem a vész
nem hágy eszmélnem oly dologra, mely
Még inkább fájna. Mégis bemegyek.
A bolondhoz
Jer, menj elől, fiam. Te házatlan szegénység!
Csak menj be, menj, én még imádkozom.
S aztán elalszom.
A bolond bemegy
Ó, ti mezetlenek,

Szegény nyomorfiak, bármerre vagytok,
Az irgalmatlan vész dühében élve,
Mi védi meg födetlen fejetek
S a kiaszott testet szellős rongyokban
Ily évszak ellen, mint ez? Ó, kevés
Gondom volt eddig erre. Fényüzés!
Vedd ezt a gyógyszert; tedd ki magadat,
S túrd, amit túrnek a nyomor fiai,
Hogy köztök elszórd a fölösleget,
S mutasd meg, hogy van égben még igazság.

EDGAR *(benn)*
Egy öl meg fél! egy öl meg fél!
Szegény Tamás!

A bolond kiszalad a kunyhóból

BOLOND Ne jöjj be, komám, lélek van odabenn. Segítség! Segítség!

KENT Add kezed. Ki van ott?

BOLOND Lélek! Lélek! Azt mondja, neve: szegény Tamás.

KENT Ki vagy, ki itt a szalmában morogsz? Jój
Elő!

Edgar tébolyodottnak öltözve jó

EDGAR Félre! Engem a gonosz lélek úz. A tüskés galagonyán keresztülfű a szél.
Huh! eredj hideg ágyadba, s melegedjél.

LEAR Két lányaidnak adtad mindened,
S most erre jutottál?

EDGAR Ki ad valamit a szegény Tamásnak, kit a gonosz lélek keresztülhurcolt
tűzön, lángon, zátonyon és örvényen, posványon és morotván, ki vánkosa
alá kést tett, széke lábára hurkot kötött, ki levesébe patkánymérget vetett, s
benne fölébresztette a büszkeséget, hogy egy pejlovon vágatva menjen át
négy hüvelyk szélességű bürökön, és saját árnyékát mint árulót kergesse.
Őrizd meg öt érzékeidet. Tom fázik. Ó, do, di, do di, do di. Őrizkedjél a
forgószéltől, gonosz csillagok ragályától s a döghaláltól. Mutassatok
irgalmat a szegény Tamás iránt, kit a gonosz lélek megszállt. Most megfog-
hatnám ott - ott - és ott meg amott.

A zivatar még tart

LEAR Hogyan? Leányai vitték ennyire?
Mindent nekik adtál, nincs megmentve semmi?

BOLOND Nem, megtartott egy foszlányt, különben mindnyájunknak pirulnunk kelle-
ne.

LEAR Hát minden vész, mely a híg levegőben
Végzetszerűleg függ a bűn felett,
Leányaidra csapjon!

KENT Nincsenek
Leányai, sir.

- LEAR Halál rád, áruló
Nem alázható meg a természetet
Ily mélyen más, mint gonosz lányai
Mióta lett divat, hogy a lemondott
Apák így elgyötörjék testöket?
Ó, élesagyú büntetés: e test
Nemzette a pelikán leányokat.
- EDGAR Pillicock a Pillicock-halmon ült.
Hajhó! hajhó! hajhó!
- BOLOND Ez a hideg éj mind bolondokká és örültekké tesz bennünket.
- EDGAR Órizkedjél a gonosz lélektől. Engedelmeskedjél szüleidnek; tartsd meg szavadat; ne esküdjél; ne vétkezzél más ember hitvesével. Ne add át édes szívedet a büszke pompázásnak. Tamás fázik.
- LEAR Mi voltál?
- EDGAR Szerelmi inas, szívben és lélekben büszke, ki hajamat fodorítám, kesztyűt viseltem kalapomon, szolgáltam úrnóm szíve kéjeinek, s vele a sötétség munkáját üztem. Annyi esküt mondtam, ahány szót s megszegtem azokat az ég nyájas színe előtt. Kéjgondolatokon aludtam el, s azokat végrehajtani virradtam föl. Mélységesen szerettem a bort, mindenáron a kockát, s az asszonyok szerelmében túltettem a törökön. Szívem álnok, fülem könnyen-hívó s kezeimen vér volt. Disznó a renyheségben, róka a lopásban, farkas a torkosságban, kutya a veszettségben, oroszlán a ragadozásban. Nehogy a cipő nyikorgása s a selyem suhogása a némberekhez csábítsa szegény szívedet. Ódd lábaidat a bordélytól, kezedet a szoknyahasítéktól, tolladat a váltókönyvektől, s dacolj a gonosz lélekkel. A csipkebokorra hidegen csap a szél. Azt mondja: szum, szum. Nincs semmi kardal? Dolphin fiam, Dolphin fiam, légy veszteg; hadd szaladjon.
- Folyvást zivatar van*
- LEAR Neked is jobb volna sírodban lenned, mint födetlen testeddel kiállnod az egek haragjának. Nem több az ember, mint ez? Nézd meg őt jól: te nem tartozol a bogárnak selyemért, az állatnak bundáért, a juhnak gyapjúért, s illatszerért a macskának. Hah, három közölünk álzott. Te maga a lény vagy. A föl nem szerelt ember nem több, mint ilyen szegény, meztelen villás állat, mint te vagy. Félre ezen toldalékokkal. Jertek, gomboljatok ki.
Vetkezni kezd
- BOLOND Kérlek, komám, maradj veszteg; ez teljességgel nem úszni való idő. Most egy kis tűz a pusztában hasonló volna az agg bujának szívéhez: benne egy parányi szikra, s teste többi része hideg. Nézd, itt egy bolygó tűz jön.
- EDGAR Az a gonosz lélek Flibbertigibbet. Alkonyodáskor jön s bolyog egész az első kakasszóig. Ettől származik a hályog és a farkashomály. Ő kancsalítja meg a szemeket, cserepesíti a száját, ő üszögösíti meg a búzát, s rontja meg a föld szegény teremtményeit.

Háromszor szent Vida
Gyalog bejárta a pusztát.
Kilenc csikájával
Ott találta a vasorrú banyát.
S mondta neki: add meg magad,
Hűséged esküvel fogadd,
És hordd el magad, boszorkány, takarodjál!

KENT   Hogy vagy, kegyelmes úr?

Gloster jön, szövétnekkal

LEAR   Ki ez?

KENT   Ki jó itt? Mit keressz?

GLOSTER   Kik vagytok itt? Hogy hínak?

EDGAR   Szegény Tamás, ki úszó és varangyos békával él, ebihallal, gyíkkal és gőtével. Ki szívének dühében, midőn a gonosz lélek megszállja, tehénganajt eszik saláta helyett, elnyeli a vén patkányokat s az árokbeli kutyát; leissza a poshadt vizeknek zöld köpönyegét; kit faluról falura korbácsoltak, kalodáztak, megbotoztak, megbüntettek és bezártak; kinek három kabátja volt hátára, hat ünge testére, paripája lovagolni s hordozni való fegyvere.

De patkány és egerke,
S ily kisdéd állatkák
Voltak Tamásnak étke
Hét hosszú éven át.

Óvakodjatok üldözőmtől. - Békével, Smolkin! hagyj békét, gonosz lélek!

GLOSTER   Hogy? nagyságodnak nincs jobb társasága?

EDGAR   A sötétség fejedelme nemes ember. Neve Modo és Mahu.

GLOSTER   Husunk és vérünk úgy elaljasult, hogy
Saját nemzőjét gyűlöli.

EDGAR   Szegény Tamás fázik.

GLOSTER   Kövess, uram, hűségem ki nem állja
Lányod kemény parancsit teljesítnem.
Bár meghagyák bezárnom a kaput,
Hogy itt a zsarnok éjben künn rekedj,
De én merészlém téged fölkeresni,
S elviszlek, hol tüzet s étket találsz.

LEAR   Előbb hadd szóljak e bölccsel. Miből lesz
A mennydörgés?

KENT   Ó, jó uram, fogadd el
Ajánlatát, eredj a házba be.

LEAR   Egy szóm van még Thebának bölcs fiával.
Mi a tudományod?

EDGAR   Hogy kell a gonosz lelket megelőzni s a férgeket kiölni.

LEAR   Még egy szót kérek, csak magunk között.

KENT Sürgesd őt menni még egyszer, mylord!
Esze ingadozni kezd.

GLOSTER S te azt csodálsz?
Folytonos zivatar
Leányai életére törnek. - Ah,
A jó Kent! Ő megmondá azt, hogy így lesz.
Szegény száműzött ember. - Gondolod,
Hogy a király megőrül? Mondhatom,
Hogy én is csaknem őrjögök. Fiam volt,
Kitagadtam őt, mert életemre tört,
Nem régen, ah, nem is régen; barátom,
Szerettem őt, mint gyermekét apa
Soha jobban nem szerette - s igazat
Szólván, búm megzavarta eszemet.
Minő éj ez! - Kérem fölségedet.

LEAR Bocsánat! - kérem társaságodat,
Nemes bölcsész!

EDGAR Tom fázik.

GLOSTER Konyhába, fickó, menj, és melegedjél.

LEAR Menjünk be mind.

KENT Emerre az út, mylord.

LEAR Vele. Én bölcsésszemmel maradok.

KENT Kedvezz neki, jó uram, hadd hozza e
Fiút magával.

GLOSTER Hát hadd jöjjön el.

KENT Jer, fickó, jöjj velünk te is.

LEAR Jer, jó athéneim!

GLOSTER Halkan! ne szóljon senki.

EDGAR Rowland vitéz, hogy a sötét toronyhoz ért,
Szavajárása lévén, így beszélt:
Hujhá! pihá! brit vért orrontok itt.

Mind el

5. SZÍN

*Szoba Gloster kastélyában
Cornwall és Edmund jőnek*

- CORNWALL   Bosszúmat állom, mielőtt e házat elhagynám.
- EDMUND   Mit fognak rólam ítélni, hogy a természetet alávetettem a jobbágyi hűségnek, borzadok rágondolni.
- CORNWALL   Most értem már, hogy bátyád nem éppen elvetemültségből tört élete ellen, hanem inkább kárhozatos rosszaságában talált okot, mely őt erre indította.
- EDMUND   Mily konokul bánik velem a szerencse, hogy nem lehetek igazságos, megbánás nélkül. Ez a levél, melyről szólt, s melyből világos, hogy ő is a francia párthoz tartozik. Ó, egek! vajha ez árulás ne léteznék, vagy ne nekem kellene azt felfödöznöm.
- CORNWALL   Jer velem a hercegnéhez.
- EDMUND   Ha ezen irat tartalma való, nagy munka vár rád.
- CORNWALL   Való, vagy hamis, téged Gloster urává tett. Kutasd ki, hol van atyád, hogy azonnal elfogathassuk.
- EDMUND   *(félre)*
Ha a királyt gyámolítani ment, és ott kaphatom, ez még leginkább fogja nevelni a gyanút ellene. -
Cornwallhoz
Én állhatatosan megmaradok hű szolgálatomban, bármi fájdalmas is az összeütközés közötté s a vérem között.
- CORNWALL   Én bízom benned, s szeretetemben jobb apára fogsz találni.
- Mind a ketten el*

6. SZÍN

*Szoba egy majorházban, mely a kastéllyal van kapcsolatban.
Gloster, Lear, Kent, a bolond és Edgar jőnek*

- GLOSTER   Itt jobb lesz, mint a szabad ég alatt. Vegyétek jó néven. Kiegészítem kényelmeteket, amint csak tőlem telhetik. Tüstént itt leszek.
- KENT   Eszének minden hatalma a türelmetlenségnek adott helyet. - Az istenek fizessék meg jószágodat.
- Gloster el*
- EDGAR   Frateretto szólít s azt beszéli, hogy Nero horgász a sötétség pocsolyájában. Imádkozzál, jámbor, s őrizkedjél a gonosz lélektől.
- BOLOND   Kérlek, komám, mondd meg: a tébolyodott nemesember-e vagy paraszt?

LEAR Király! Király!

BOLOND Nem; paraszt, kinek nemesember fia van, mert mind bolond paraszt az, ki fiát maga előtt megnemesedni hagyja.

LEAR Hogy sisteregve százezer tüzes nyárs
Csapjon beléjük!

EDGAR A gonosz lélek hátamba harap.

BOLOND Mind bolond, ki a farkas szelídségében, lova lábaiban, legény szerelmében s a rima esküjében bízik.

LEAR Bevádalom őket: meg kell lennie.
Edgarhoz
Igen tanult törvénybíró!
A bolondhoz
S te, bölcs úr, itt fogsz ülni. - Most, ti rókák!

EDGAR Nézd, nézd, hol áll, s szemét meresztgeti. -
Hát, drága hölgy, a vallatás alatt is
Kacérkodol?
Jer, Böske, jer által a kis patakon!

BOLOND Csónakja repedt
S nem fejtheti meg,
Mért kell tova tőled epednie honn.

EDGAR A gonosz lélek csalogány képében kísérti szegény Tamást. A morkoláb két szárított heringet kiáltoz hasamban. Ne morogj, fekete angyal, nincs tápom számodra.

KENT Miként vagy, sir? Hová nézsz oly merőn?
Kérlek, pihenj meg itt e vánkoson.

LEAR Lássunk előbb a vallatáshoz. A
Tanúk hadd jöjjenek.
Edgarhoz
Foglalj helyet,
Igazságnak palástos embere!
A bolondhoz
S te, a méltányban társa, ülj e padra.
Kenthez
A törvényszékhez tartoztok ti is,
Foglaljatok helyet.

EDGAR Járjunk el a dologban annak rendi szerint.
Ébren vagy-e, alszol-e, fürge juhász?
Tilosba kalandoz a juh.
Szácskádnak egy hangja elég, s juhodért
Szíved sosem érheti bú.
Brr! a macska iromba.

LEAR Először. Ez Goneril. Ím, eskümet teszem ezen tisztas gyülekezeten előtt,
megtapodta a szegény királyban atyját.

BOLOND Lépj elő, asszonyság. Neved Goneril?

LEAR Nem tagadhatja.

BOLOND Bocsánat, nagyságos asszonyom, azt gondoltam, hogy zsámolyszék.

LEAR Itt egy másik, kinek kancsal szeme
Mutatja szíve indulatjait.
Fogjátok meg. Hejh! Fegyvert, fegyvert ide!
Tűz! tűz! Meg vannak vesztegetve mind.
Hamis bíró, mért hagyta szökni őt?

EDGAR Ódd meg öt érzékeidet.

KENT Ó, irgalom! - Sir, hol van most türelmed,
Mellyel dicsekvél, hogy megőrized?

EDGAR *(félre)*
Könyűim pártját fogják annyira,
Hogy álkodásom még zavarba jő.

LEAR A kis kutyák, a Bodri, Cicka, Kedves, nézzétek csak, mind rám ugatnak.

EDGAR Tamás utánok dobja fejét. Csiba te, rossz kutyák!
Legyen a szád fehér vagy fekete,
S midőn marakszol, tajtékkal tele:
Harapós korcs, melák, avagy agár,
Kopó, öleb, avagy vérvizsla bár,
Rövid vagy bojtos fark, mindannyitok
Nyüszögni és üvöltni fog.
Ha így hozzátok sújtom fejemet,
Megugrotok, mint az eszeveszett.
Hajhó, hajrá, utcu! Jer velem a búcsúra, a vásárra és a sokadalomba. -
Szegény Tamásnak száraz az ivószaruja.

LEAR Azután boncoljátok fel Regant; nézzétek meg, mi forog a szíve körül. A természetben van-e az ok, mely szíveiket ily keménnyé teszi. -
Edgarhoz
Téged, sir, befogadlak száz lovagjaim közé, csupán ruhád szabása nem tetszik. Azt mondod talán, hogy ez perzsa öltözet; de mégis meg kell igazíttatnod.

KENT Most, jó uram, pihenj le egy kicsit.

LEAR Ne zajogjatok, ne zajogjatok. Bocsássátok le a függönyöket. Úgy, úgy, úgy: reggel majd megvacsorázom. Úgy, úgy, úgy!

BOLOND S én délben megyek aludni.

Glóster visszajő

GLOSTER Barátom, jer! Mondd csak, hol a király?

KENT Itt, de ne zavard: meg van háborodva.

GLOSTER Kérlek, barátom, fogd fel karjaidba;
Halálát tervezik, mint észrevettem.
Itt a gyaloghintó: tedd őt oda,

S eredj Doverbe, ott majd pártfogást lelsz,
S szives fogadtatást. Vidd uradat.
Ha csak fél órát késel: élete
Bizonyos veszélynek van kitéve, s a
Tiéd s mindé, kik védni készek őt.
Vedd fel s kövess: én majd gyors kalauzt
Adok, hogy biztosan mehessetek.

KENT Az elnyomott természet aluszik.
Talán az alvás írt adhatna még
Feldúlt eszére, mely súlyos beteg lesz,
Ha most nem nyughatik.
A bolondhoz
Vegyük fel
Urunkat; jer: te hátra nem maradhatsz.

GLOSTER Jerünk, jerünk.

Kent, Gloster s a bolond elviszik a királyt

EDGAR Ha főbjeink is szenvednek velünk,
Kis bajnak látszik, mit mi szenvedünk.
Legtöbbet tőr, ki tőr s szenved maga,
Kit a szabad, vig élet elhagya.
De a lélek megbír bármily sokat,
Ha búban lel osztályos társakat.
Mi könnyen hordom most e kintehert,
Mely engem sújt, de egy királyt levert:
Ő gyermek-, én atyátlan. Most, Tamás,
Várd a mozgalmak végét és vigyázz
Ha jobbra fordul a balvélemény,
Mely szégyent ejte rajtad s lesz remény
Igazoltan visszanyerni jogodat.
Úgy vedd fel ismét régi arcodat.
S akármi történjék ez éjszaka,
Csak bizton menjen a király tova.
Hallga! Hallga!
El

7. SZÍN

*Csarnok Gloster palotájában
Cornwall, Regan, Goneril, Edmund, szolgák jönnek*

CORNWALL Menj sietve férjedhez, a herceghez, s mutasd neki e levelet. - A francia
hadsereg már partra szállt. - Kutassátok fel az áruló Glostert.

Néhány szolgál el

REGAN Tüstént föl kell akasztani.

GONERIL   Ki kell vájni szemét.

CORNWALL   Engedjétek őt az én haragomnak. Edmund, menj el hűgunk társaságában. A bosszú, melyet áruló apádon venni kényszerülünk, nem arravaló, hogy lásd. Sürgesd a herceget, hova most mégy, hogy minél előbb készen álljon. Nekünk is azt kell tennünk. Gyors futárokat fogunk tartani, kik az értekezést közöttünk fenntartsák. Éljd boldogul, drága hűgom.
Edmundhoz
Élj boldogul, Gloster gróf.
Oszvald jó
Nos, nos? Hol a király?

OSZVALD   Lord Gloster vitte el.
Lovagjai, mintegy harminchatan,
Itt a kapunál találkozván vele,
Együtt menének el Dover felé,
Hol, mint dicsekszenek, jól fegyverelt
Barátaik vannak.

CORNWALL   Szerezz lovat
Úrnőd számára.

GONERIL   Édes lord s öcsém,
Élj boldogul.

Goneril, Edmund, Oszvald el

CORNWALL   Járjd boldogul. -
Keressétek Glostert, az árulót,
Hozzátok őt kötözve, mint a tolvajt.
Több szolga el
Bár életét, míg el nem ítéltetik,
Nem támadhatjuk meg: mégis hatalmunk
Szolgáljon egyszer a haragnak, amit
Gáncsolnak bár, gátolni nem lehet.
Ki az ott? Az áruló?

Szolgák visszajőnek Glosterrel

REGAN   Hálátlan róka, ő az!

CORNWALL   Meg kell kötözni száraz karjait.

GLOSTER   Mit akar nagyságod? Jó barátaim,
Vendégim vagytok, gondoljatok erre
És ne csúfoljatok meg.

CORNWALL   Kössétek meg, ha mondom.

Szolgák kötözik

REGAN   Jól erősen.
Fertelmes áruló te!

GLOSTER   Embertelen nő! én az nem vagyok.

CORNWALL   Kössétek e székhez. Várjd csak, gaz zshivány.

Regan Gloster szakállát tépi

GLOSTER   Az istenekre! ez már nemtelenség?
Szakállam tépni!

REGAN   Ősz, s ily áruló!

GLOSTER   Te semmirekellő nő; amit kitepsz
Államról, minden szál föléled és
Vádolni fog. Házigazdád vagyok.
Nem kéne vendégszerető arcomon
Rabló kezekkel dúlnod. Mit akarsz?

CORNWALL   Szólj, sir, Frankhonból milyen levelet
Kapál legújabbban.

REGAN   Szólj egyszerűn,
Mi tudjuk a valót.

CORNWALL   S mily frígyben állsz
Az árulókkal, kik most legutóbb
Kiszálltak országunkban?

REGAN   Szólj, kinek kezébe
Adád a hóbertos királyt?

GLOSTER   Levél
Jött hozzám, mely sejtelmeket közöl,
De pártatlan s nem ellenség kezéből.

CORNWALL   Fogás.

REGAN   Hazudság.

CORNWALL   A királyt hova
Küldötted?

GLOSTER   Doverbe.

REGAN   És miért
Doverbe? nem kötöttük életedre -

CORNWALL   Miért Doverbe? Erre szólj előbb.

GLOSTER   Bitóhoz kötve túrnöm kell a kínzást.

REGAN   Miért Doverbe?

GLOSTER   Mert nem akarám
Meglátni, mint vájják ki szegény öreg
Szemét kegyetlen körmeid; sem azt,
Mint bősziült nénéd vadkan-agyarát
Fölkent testébe vágja. Ily viharral,
Mely e vak éjben érte tar fejét,
Föllázadt volna még a tenger is,
S kioltott volna minden csillagot;
De ő, szegény öreg szive, még segített
Az égnek záporozni. Kapúd előtt
Ha farkas ordít ilyen zord időben.

Így kéne szólnod: »Jó őr, nyiss kaput.«
A vadság megtört e közrémületben.
De meglátom még, a szárnyas boszú
Mint éri utól az ilyen gyermeket.

CORNWALL Azt nem látod meg. Tartsátok, fiúk,
A széket. Lábamat szemeidre szegzem.
A széket! hadd rúgjam ki a szemét.

Glostert letartják székében, míg Cornwall kiüti szemét, és lábát ráteszi

GLOSTER Ki hosszú életet vár, jöjjön és
Segítsen! Ó, vadság! Ó, istenek!

REGAN Ezt majd amaz gunyolná: még amazit is!

CORNWALL Ha! Látsz-e most bosszút?

SZOLGA Megállj, mylord,
Gyermekkoromtól hű szolgád vagyok. Jobb
Szolgálatot még nem tettem soha,
Mint most, midőn azt mondom, hogy: megállj!

REGAN Mi ez, te cenk?

SZOLGA Ha szakállt viselnél, most e tetteredért
Megrángatnám! Mit akarsz vele?

CORNWALL Gaz inas!
Kardot húz s rárohan

SZOLGA No hát, jer, s vedd el, amit a harag nyújt!
Kardot húz, vívnek, Cornwall sebet kap

REGAN *(más szolgálóhoz)*
Adj kardot. Ó, a fellázadt paraszt!
Kiragad egy kardot, s hátulról megszúrja

SZOLGA Oda vagyok. Még van egy szemed, mylord,
Láthatd még némi bűnhődésit. - Ó!
Meghal

CORNWALL Nehogy többet lásson, meg kell előzni.
Pusztúlj, silány kocsonya.
Kinyomja Gloster másik szemét s a földre veti
Hol van most világod?

GLOSTER Minden sötét s örömtelen. Hol Edmund
Fiam? Edmund! szíts fel minden szikra lángot
A természetben, megtorolni e
Borzasztó tettet.

REGAN Kotródj, hitszegő gaz!
Azt hívod, aki gyűlöl. Pártütésed
Ő fődte fel nekünk, ki sokkal is jobb,
Hogysem megszánjon.

GLOSTER   Ó, én kába! Edgar
Méltatlan szenved. Megbocsássatok,
Jó istenek, s neki adjatok szerencsét.

REGAN   Vessétek őt ki a kapun: szagolja
Dover felé az utat. - Nos, mylord,
Hogy vagy?

CORNWALL   Megsebesültem. Jer velem. -
El e szemetlen gazzal. - E dögöt
Vessétek a szemétre. - Regan, én nagyon
Kezdek vérezni. Rosszkor jött e seb.
Jer, nyújtsd karod.

Cornwall, Regan által vezetve el, szolgák feloldják Glostert s elvezetik

ELSŐ SZOLGA   Ha ez ember is jó véget ér,
Nem félek elkövetni bármi bűnt.

MÁSODIK SZOLGA   Ha e nő
Sokáig él s természetes halált ér,
Szörnyekké lesznek mind az asszonyok.

ELSŐ SZOLGA   Kisérjük a grófot s adjuk a
Bedlamot mellé: mint kóbor bolond,
Minden dologra kész.

MÁSODIK SZOLGA   Eredj utána.
Vérző szemére én majd szöszöt hozok
S tojás fehérit. Az ég legyen vele!

Kétfelé el

NEGYEDIK FELVONÁS

1. SZÍN

Fenyér

Edgar jó

- EDGAR   Jobb így: megvetve lennünk s tudni azt,
Mint megvetetten hallanunk hizelgést.
Ki a szerencse elhányt rongyaként
Legrosszabb állapotját érte el:
Az még remélhet, s nincs mit félnie.
Siralmas változás csak boldogot sújt,
Inség kacagja azt. Légy üdvözölve,
Te testetlen lég, melyet ölelek!
Ki porba fúttál, a boldogtalan
Szélvészeidtől többé nem remeg.
Gloster egy aggastyántól vezetve jó
Ki jön? ah, apámat hozzák betegen.
Világ, világ, világ! ha nem gyülnénk
Ily rendkívüli változásidért,
Kor alatt az élet nem görbedne meg.
- AGGASTYÁN   Jó mylord, én a te bérlőd voltam, bérlője voltam már atyádnak is, összesen
mintegy nyolcvan évig.
- GLOSTER   Menj, jó barátom, menj, siess el.
Vigasztalásod rajtam nem segít,
Neked meg árthat.
- AGGASTYÁN   Ah, uram, hiszen nem láthatod utad.
- GLOSTER   Nekem nincs útam, és azért szemekre
Nincs szükségem: botlottam, míg szemem volt.
Gyakran láttuk: erőnk könnyelművé tesz
S fogyatkozásink kényelmünkre vannak.
Ó, drága Edgarom, ki apád dühének
Vagy martaléka, ó, csak azt megélném,
Tapintásommal megláthatni téged:
Azt mondanám, hogy ismét van szemem.
- AGGASTYÁN   Hejh! ki van itt?
- EDGAR   *(félre)*
Ó, istenek! ne mondja senki, hogy
Legrosszabbul van: én most gonoszabbul
Vagyok, mint bármikor.
- AGGASTYÁN   Szegény bolond Tamás.

EDGAR *(félre)* S jöhet gonoszb is még. Nem leggonoszb,
Míg azt mondhatjuk: ez volt leggonoszb.

AGGASTYÁN Hová mégy, fiú?

GLOSTER Koldús?

AGGASTYÁN Bolond és koldus egyszersemind.

GLOSTER Még kell eszének lenni, mert különben
Nem koldulhatna. A múlt éjviharban
Láték egy ilyen legényt; azt gondolám;
Az emberek csak férgek, s enfiam
Jutott eszembe, ámbár még vele
Eszem meg nem barátkozott: azóta
Többet hallottam. Amik a legyek
A pajkos gyermekeknek, az vagyunk
Az isteneknek mink; mulatkozásból
Ölnek bennünket.

EDGAR *(félre)* Hogy történhetett?
Rossz mesterség, a búnak bohóca lenni,
Gyötörve mást s magunkat. -
Glosterhez
Jó napot,
Uram.

GLOSTER Ez a meztelen fiú?

AGGASTYÁN Igen, mylord.

GLOSTER Úgy kérek, távozzál. S ha volna kedved
Dover felé egy-két mérföldnyire
Utánunk jönnöd, kérek, tedd meg azt
A régi vonzalomból, s hozz ez árva fejnek
Egy kis gunyát: most már majd ez vezet.

AGGASTYÁN Ah, sir! hisz ez bolond.

GLOSTER Időnk csapása, hogy bolond vezet vakot.
Tedd, mit mondtam, vagy inkább, ami tetszik,
Csak távozz.

AGGASTYÁN Elhozom legjobb ruhámat,
Akármilyen történnék. *(El)*

GLOSTER Meztelen ember, hejh!

EDGAR Szegény Tamás fázik. -
(Félre)
Nem titkolhatom tovább.

GLOSTER Jer ide, cimbora!

EDGAR *(félre)* És mégis kell.
Glosterhez
Az Isten tartsa meg
Édes szemeidet: vérzenek.

GLOSTER Tudod az utat Dover felé?

EDGAR Ismerek minden sövényhágcsót és léckaput, kocsit és ösvényt. Szegény Tamást kizavarták ép eszéből. Ég őrizzen meg, jó embernek fia, a gonosz lélektől! Szegény Tamást öt rossz szellem szállotta meg egyszerre: a bujaságé, Obidicut; Hobbidance, a némaság fejedelme; Mahu, a tolvajságé; Modo, a gyilkosságé; s Flibbertigibbet, az arcfintorgatásé és mekegésé, mely azóta a szobalányokba és komornákba költözött. És így, Isten áldjon, uram.

GLOSTER Fogadd itt ez erszényt. Ime, kit az ég Minden csapása sújtott, némileg. Romlásom által a boldogabb te lettél. Csak mindig ilyen osztályt, istenek! Hogy a dúsgazdagok és kéjtől zabáltak, Kik rendelésid megvetik, s akik Nem akarnak látni, mert nem érzenek, Hadd érezzék rögtön hatalmadat. S így bőkezűleg szétmegy a fölösleg, S jut és marad mindenkinek. - Ismered Dovert?

EDGAR Igen, uram.

GLOSTER Egy szirt van ott, Melynek magas tetője rémesen Füg a szomszéd mélység fölött. Vigy engem annak legszélére, s ami Rajtam becses van, azt én nyomorod Enyhítésére nyújtom. Onnan aztán Kalauzra nincs szükségem.

EDGAR Add kezed, Szegény Tamás vezetni fog.

Mindketten el

2. SZÍN

*Tér Alban herceg palotája előtt
Goneril s Edmund jönnek, mindjárt utánok Oszvald*

GONERIL Légy üdvöz itt, mylord. - Csodálkozom, hogy
Kegyes férjünkkel nem találkozánk.
Oszvaldhoz
Nos, hol van urad?

OSZVALD Ott benn van asszonyom; de
Úgy ember meg nem változott soha.
Beszéltem a seregről, mely kiszállott,
S mosolygott rajta. Jelentém, hogy te jössz,
S azt mondta: annál rosszabb. És amint

A pártütő Glosterről értesítém,
S fia hú szolgálatáról, ostobának
Hítt, s azt mondá, hogy ez fonák beszéd.
Szeretni látszott, ami visszatetszős,
S min örülni kelle, bántalmára volt.

GONERIL *(Edmundhoz)* Úgy hát ne menj el. - Gyáva lelke nem
Mer vállalkozni. Bántalmat nem érez,
Csakhogy ne kelljen érte megfelelni.
Vágyunk, miről útközt szólánk, sikerülhet.
Menj vissza, Edmund, bátyámhoz: siettesd,
Hogy gyűjtse össze s hozza el hadát;
Én itthon fegyvert váltok s a guzsalyt
Férjemre bízom. E hú szolga lesz
Köztünk a hírnök. És ha magadért
Szerencsét mersz próbálni, nemsokára
Megtudhatod úrnőd kívánatát.
Emlékjelt ad neki
Viseld ezt és ne szólj. Hajtsd meg fejed:
Ha szólni bírna e csók, egekig
Emelné lelkedet. Érts meg, s üdv veled.

EDMUND Halálban is tiéd.
Edmund el

GONERIL A kedves, drága Gloster!
Ó, mily különbség férfi s férfi közt!
A nő vonzalma téged illet; ágyam
E balga embert csak bitolja.

OSZVALD Úrnóm!
A herceg jó. *(El)*
Alban jó

GONERIL Egy füttyentésre én is
Csak méltó volnék.

ALBAN Ó, Goneril,
Te nem vagy méltó a szemétre, melyet
Szemedbe hord a szél. Én rettegem
Kedélyedet. Természet, mely saját
Kútforrását megtagadja, nem maradhat
Korláti közt meg. Amely ág magát
Letépi s önként megszakad tövétől,
Idő előtt elhervad s a halálnak
Lesz áldozatja.

GONERIL Ne többet. Ez nagyon
Idétlen szöveg.

ALBAN Silány a jóság s bölcsesség silánynak;
Magának tetszelg a piszok. Mit tettetek?
Nem lányok, tigrisek! hogy lehetett
Atyát, ily tisztos öszt, kit tisztelettel

Nyalt volna még a súnnyó medve is,
Embertelen vadsággal, elfajultan
Igy örületbe hoznotok?
Hogy túrhető jó bátyám, férfi és
Uralkodó, ki annyi javával élt?
Ha isteneknek látható keze
Nem sújt le rögtön, megtorolni e rút
Bántalmakat, még eljön az idő,
Hogy az emberiség, a tenger szörnyeként,
Egymást emészti fel.

GONERIL Lágyszívű férfi! akinek
Arcod van, hogy megüssék, és fejed,
Hogy szégyen érje; akinek
Agyában nincs szem, megválasztani
A bántalomtól a becsületet;
Ki nem tudod, hogy dőre szánja csak
Az oly gonosztevőt, ki bűnhődik
Előbb, mint vétkeznék. Mért hallgat a dob?
Csendes honunkban frank zászló lobog,
Győződ sisakán ijesztve reng a toll, s te,
Erkölc bolondja, veszteg ülve így nyögsz:
»Miért teszi azt?«

ALBAN Sátán, nézd meg magad!
Ördögben a rútság, mely sajátja,
Nem oly borzasztó, mint nőben.

GONERIL Hiú bolond!

ALBAN Szégyen reád, te váltott szörnyeteg!
Ne torzítsd arcodat! Ha illenék,
Hogy indulatomnak engedjen kezem,
Leszedném csontjaidról húsodat;
De, ördög vagy bár, véd a nő-alak.

GONERIL Ó, milyen férfias vagy!

Hírnök jő

ALBAN Nos, mi újság?

HÍRNÖK Ah, jó uram, Cornwall megholt, ledöfte
Saját szolgája, hogy kiszúrni készült
Gloster másik szemét.

ALBAN Gloster szemét!

HÍRNÖK Egy szolga, kit ő nevelt fel, száanalomból
Ellenszegült a tettnek, és urára
Kardot huzott, ki erre feldühödvén,
Megtámadá s az halva maradott.
Előbb azonban ő kapott sebet,
Melyben most meghalt.

Személyes visszatérte okvetetlen
Szükségessé lett.

KENT Kit hagyott vezérül?

NEMES La Far urat, Frankhon tábornagyát.

KENT Leveledre nem adta a királyné jelét a fájdalomnak?

NEMES Igen, sir, átvevén, elolvasá
Jelenlétemben, s gyengéd arcain
Egy-egy nehéz könny pergett el koronkint.
Királynőnek látszott a bú felett,
Mely pártütőleg rajta zsarnokul
Királyá lenni tört.

KENT Ó, bizonyos,
Az őt felindítá.

NEMES De nem haragra.
A bánat és türelem küzdöttek,
Melyik fejezte őt ki leghivebben.
Láttál esőt egyszerre és verőfényt?
Mosolya s könnyűi még szebb zivatarhoz
Voltak hasonlók. A boldog mosoly,
Mely érett ajkán játszott, tudni sem
Látszék, szemében mily vendégi vannak,
Mik, mintha gyémánt cseppent volna le,
Úgy gyöngyözének el. És végre a bú
Kapóssá lenne, drága kincs gyanánt,
Ha minden archoz oly jól illenék.

KENT S nem szóla semmit?

NEMES Vagy két ízben atyját
Sohajtá, mintha szívét nyomta volna,
És felkiálta: »Ó, nővéreim,
Nők szennyei, nővérim! Kent! atyám!
Nővérim! Őt az éjbe, és viharba...
Ne higgyen senki irgalomban!« Aztán
Kitörlé a szentelt vizet, mivel
Panaszát meghintezé, és elrohant
Osztozni a bánattal egyedül.

KENT A csillagoktól függ lelkiületünk,
Különben egy szülőknél gyermeki
Egymástól így nem üthetnének el.
Azóta nem szólál vele?

NEMES Nem.

KENT Előbb
Volt ez, mint a király elútazott?

NEMES Nem, azután.

KENT Jól van, sir. A szegény boldogtalan Lear
A városban van. Jobb óráiban
Felfogni látszik, hogy mit akarunk,
De semmiképpen rá nem vehető, hogy
Lányához menjen.

NEMES Miért, jó uram?

KENT A szégyen tiltja őt: hogy szívtelen volt
E lányától áldását megtagadni,
Hogy messze földön minden vak esetnek
Kitette őt, és drága jogait
Az ebszivű lányoknak adta át.
E dolgok lelkét úgy megmérgezők,
Hogy égő szégyen tartóztatja vissza
Cordeliától.

NEMES A szegény király!

KENT Nem tudsz-e hírt Cornwall s Alban felől?

NEMES Hadseregök megindult.

KENT Jól vagy, sir.
Most majd urunkhoz viszlek s nála hagylak,
Hogy rá gondot viselj. Még nagy okom van
Egy ideig titkolózni. És ha majd
Valódi képemben kiállhatok,
Hogy ismeretségedbe juttatál,
Nem bánod meg. Most, kérlek, jer velem.

Mindketten el

4. SZÍN

Ugyanott. Tábor Cordelia, az orvos, katonák jönnek

CORDELIA Ah, ő az! Éppen most ment erre el,
Őrülden, mint a feldúlt tengerek,
Fennhangon énekelvén s koszorúja,
Vadfüstikék, tikhúr, bogáncs, bürök,
Kakukvirág, konkoly s minden, mi gyom
Az éltető gabonák közt terem.
Egy század menjen érte, kutassa át
Holdankint a magasranőtt vetést,
És hozza őt előnkbe.
Egy tiszt el.
A tudomány
Mit képes tenni, elrabolt eszét
hogy visszaadja? ki rajta segíteni bír,
Jutalmul kapja minden kincsemet.

ORVOS Van eszköz, asszonyom. Legelső
Természetes dajkánk, a nyugalom,
Mit nélkülöz. De van bőven ható
Füvünk azt visszahozni, s erejük
Képes bezárni a bánat szemét.

CORDELIA Ti szent csodák, s minden fel nem fedett
Erői a földnek, sarjadjatok fel
Könnyüimen, hogy enyhet és segélyt
Nyújthassatok szegény jó betegemnek! -
Keressétek, míg féktelen dühe
Fel nem dulandja életét, mely magát
Vezetni nem képes. *(Hírnök jő)*

HÍRNÖK Asszonyom!
Újságot hoztam. A brit hadsereg
Útban van erre.

CORDELIA Azt előbb tudók már,
S mert vártuk, el vagyunk készülve rá.
Ó, kedves, jó atyám, ez a te ügyed,
Miért most síkra szállok. A hatalmas
Frankhon megszánta búmat s szüntelen
Esdő könnyüimet. Nem felfuvalkodás,
Mi harcra indított, de vonzalom,
Hő vonzalom s szegény atyám joga.
Ó, vajha már láthatnám s hallanám őt.

Hírnök jő

5. SZÍN

*Szoba Gloster kastélyában
Regan és Oszvald jőnek*

REGAN Csakugyan kiindult már bátyám hada?

OSZVALD Igen, asszonyom.

REGAN Személyesen velök van ő is ott?

OSZVALD Nagy bajjal bírhaták rá.
Nővéred a valódi katona.

REGAN Edmund úr nem szólt otthon az uraddal?

OSZVALD Nem, asszonyom.

REGAN Mit foglalhat magában
Nénémnek e hozzá írt levele?

OSZVALD Azt nem tudom, asszonyom.

6. SZÍN

*Vidék Dover mellett
Gloster és Edgar, ez paraszt öltözetben, jönnek*

GLOSTER   Mikor leszünk már a hegy tetején?
EDGAR   Most hágunk fel. Nézd, hogy erőlködünk.
GLOSTER   Úgy tetszik, ez sík föld.
EDGAR   Borzasztó meredek.
                      Halkan! hogy zúg a tenger, hallod-e?
GLOSTER   Valóban nem.
EDGAR   Úgy hát érzékidet
                      Mind meggyengíté a szemfájdalom.
GLOSTER   Biz az lehet. De úgy tetszik nekem,
                      Hangod megváltozott, s jobban beszélsz
                      És jobbat, mint előbb.
EDGAR   Csalódot; én miben sem változám,
                      Csak öltözetemben.
GLOSTER   Mégis, mintha jobb
                      Beszédü volnál most.
EDGAR   Csak jer fölebb, sir.
                      Helyben vagyunk, megállj. - Mily borzalom
                      S szédítő ily mélységbe nézni le.
                      Középtájon varjú és csóka repdes,
                      S kisebbnek látszik csaknem egy bogárnál.
                      A fél uton - szörnyű pénzkereset! -
                      Lóromszedő függ és alig nagyobb
                      Saját fejénél. A partszéleken
                      Járó halászok egégnél nem nagyobbak.
                      Ott egy magas hajó áll horgonyon,
                      Ladikká zsugorodva, és ladikja
                      Kis bójává, mely alig látható
                      A szemnek. A zúgó csörgeteg,
                      Mely a teménytelen rest kavicsos
                      Dühöngve küzd, nem hallik ily magasra.
                      Nem nézhetek tovább, nehogy fejem
                      Megszédülvén, s elkápráztván szemem,
                      Hanyatt-homlok lebukjam.
GLOSTER   Vigy oda,
                      Hol állsz.
EDGAR   Add a kezed. No most
                      Egy lépés kell s a szikla élin állsz.
                      A hold alatti minden kincsekért
                      Nem ugranám le.

Halállal véget vetni önmagának?
Az mégis némi vigaszt adott, míg az
Inség kikerülte a zsarnok bosszuját,
És büszke végzését kijátszhatja.

EDGAR Nyújtsd a karod: fel! így! most talpon állsz.
Hogy érzed lábaid?

GLOSTER Nagyon, nagyon jól.

EDGAR Csodálatos! Mi volt a szirttetőn,
Mi tőled távozott?

GLOSTER Egy nyomorult
Koldús.

EDGAR Hogy itt lenn álltam, szemei
Olynak látszottak, mint két teli hold:
Ezer orra volt, s hoporcsos szarvai,
Mik a háborgó tengerként mozogtak.
Az rossz szellem volt. És azért, szerencsés
Apó, hidd meg: a legfőbb istenek
Tartottak meg, kik abban helyeznek
Dicsőséget, mi embernek lehetlen.

GLOSTER Elismerem, s ezentúl készen állok
Inséget tűrni, míg azt nem kiáltja:
»Elég, elég! halj meg.« Miről beszélsz,
Embernek véltem, »A gonosz, a gonosz!«
Kiálta gyakran. Ő vitt a magasra.

EDGAR Nyugodt s türelmes légy. De ki jön itt?
Lear jó, virágokkal ábránszerűleg ékesítve
Ép elme urát így nem cifrázza fel.

LEAR Nem, senki sem bánthat, hogy pénzt csináltam:
Király vagyok.

EDGAR Ó, szivrepesztő látomány.

LEAR Ebben a természet fölül áll a mesterségen. Itt foglalód. Ez a fickó úgy kezeli
íját, mint egy kerti váz. Tégy fel nekem egy rőfös nyilat. Ni! ni! egér. Csen-
desen. Ez a kis darab pörkölt sajt megteszi. Itt van hadi kesztyűm: szerencsét
próbálok vele egy óriás ellen. Hozzátok lándzsásaimat! Jól repülsz, madár.
A közepébe, a közepébe: zurr! Mi a jelszó?

EDGAR Édes majoranna.

LEAR Mehetsz.

GLOSTER E hangot ismerem.

LEAR Hah, Goneril! fehér szakállal! Ők hízelegtek nekem, mint az eb. Azt mond-
ták: fehér szálak vannak szakállamban, míg fekete sem volt. Mindenre, mit
szólék, igent és nemet mondtak. »Nem és igen« egyszersmind nem jövendölt
jót. Midőn az esőben, a szélben dideregtem, s a mennydörgés nem akart
megszünni parancsomra, ott találtam őket, ott éreztem őket. Hagyjátok el:

ők nem urai szavoknak. Azt mondták: minden vagyok. Hazudság: én nem vagyok lázmentes.

GLOSTER E hangjárásra jól emlékezem.
Nem a király ez?

LEAR Ízről ízre király.
Ha szemet meresztek, nézd, mint reszket a nép.
Im, most kegyelmet adok annak ott.
Mi volt a vétked? Házasságtörés?
Nem kell meghalnod. Házasságtörésért?
Nem, nem! Hisz az ökörszem is úgy él, s az aranyos
Kis légy szemlátomást bujálkodik.
Hadd menjen a párzás. A fattyu Gloster
Jobb volt atyjához, mint törvényes ágyban
Nemzett leányaim. Csak rajta, bujaság!
Katonaságra van szükségem. Nézd csak azt a
Bárgyún mosolygó hölgyet: arca szinte
Havat jósol a combjai tövébe,
Erényt fitogtat, s elfordul, ha csak
Nevét hallja a kéjnek. S a görény
S a sárló kanca nem rohan neki
Mohóbban, mint ő. Centaurok alul,
Bár asszonyok különben. Csak övig
Birják az istenek; mi azon alúl van,
Az mind az ördögé: ott a pokol,
Ott a sötétség, ott a kéngödör,
Mely forr és ég, ott bűz van és enyészet.
Huj, huj! Pihá!
Adj egy nehezék pézsmát, jó gyógyszerárus, hadd édesítsem meg
képzelődésimet. - Itt a pénzed.

GLOSTER Ó, hagyj kezet csókolnom!

LEAR Hagyd előbb
Letörlenem a halandóság szagát.

GLOSTER Ó, természetnek roncsolt műve! A nagy
Világ is így kopik majd semmivé.
Ismersz-e engem?

LEAR Jól emlékezem szemeidre. Reám kacsingatsz? - Nem, vak Cupido, kövess
el, amit csak bírsz, én nem fogok szeretni. Olvasd ezt a kihívást, nézd meg
csak ezen vonásokat.

GLOSTER Minden betűje egy nap volna bár,
Nem láthatom.

EDGAR A hírnek nem hívém ezt.
Hogy így van, szívem megszakad belé.

LEAR Olvasd!

GLOSTER Hogyan? ez üres szemekkel?

LEAR Oho! Hát úgy vagyunk? Nincs szem a fejedben, sem pénz az erszényedben? Szemed súlyos, erszényed üres állapotban van? S mégis látod, hogy foly a világ?

GLOSTER Érezve látom azt.

LEAR Hogyan? Megtébolyodtál? Az ember szem nélkül is láthatja, hogyan folyik a világ. Nézz a füleddel: lásd, mint korholja ama bíró az együgyű tolvajt. Köztünk maradjon. Cseréljük fel a helyeiket, s pár, nem pár - melyik a bíró, melyik a tolvaj? - Láttál-e koldust, kit a gazdag kutyája megugatott?

GLOSTER Igen, uram.

LEAR S hogy a szegény pára elfutott a kutya elől? Ez a tekintély valódi képe. A kutyának is engedelmeskednek, ha hivatalban van. Gaz hajdú, vond el véres jobbodat! Miért vesszözöd a ringyót? Saját Hátadra verj. Leghőbb vágyad, vele Azt tenni, amiért most megvered. Uzsorás csenészt akasztat. Rongyokon Keresztüllátszik a kis vétek is, Prémes bekecs s palást mindent befed. Borítsd arannyal a bűnt, és a törvény Lándzsája rajta kártétlen törik meg; Göngyöld rongyokba, s a törpe szalmaszál Keresztülszúrja. Senki sem bünös, Ha mondom, senki! Én segítem őket. Hidd meg, barátom, akinek hatalmad Van a vádló száját bezárni. Tégy fel Szemüveget s mint megrögzött csaló, Látszódjál látni, mit nem látsz. No csak, no! Csizmámat húzzátok le. Jobban! Még jobban! Így.

EDGAR Ó, mennyi mélység s mennyi képtelenség! Az örületben ész!

LEAR Ha sorsomon kívánsz könnyezni, vedd Szemeimet. Jól tudom, ki vagy. Neved Gloster. Legyen türelmed; sírva jöttünk Ide. Jól tudod, hogy amint legelőszőr Léget szagoltunk, síránk és üvölténk. Én prédikálok most neked: figyelj rám.

GLOSTER Ó, fájdalomnak napja!

LEAR Születésünkkor sírunk, hogy a bolondok E roppant színpadára feljövünk. Jól áll ez a kalap? Pompás hadicsel Lehetne, egy csapat lovat daróccal Patkolni. Én próbát teszek veled, S ha én e vöket egyszer megcserkelem, Ó, akkor öld, öld, öld, öld, öld!

Egy nemes jó, kísérettel

- NEMES   Ó, itt van; tartsátok fel őt. Uram,
Kedves leányod -
- LEAR   Nincs mentség? Hogyan?
Elfogva? Én valóban a szerencse
Természetes bolondja vagyok. Jól bánjatok
Velem, váltságom meglesz. Hozzatok sebészt;
Agyban vagyok megsértve.
- NEMES   Mindened lesz.
- LEAR   Nincsen segéd? Minden magamra száll?
Ez képes az embert sóvá tenni, hogy
Szemét használja kerti kannaként,
Az ősz porát elverni.
- NEMES   Jó uram -
Bátran halok meg, mint egy vőlegény. Mit?
Vigan leszek! Jertek. Király vagyok.
Tudjátok ezt, urak?
- NEMES   Királyi férfi vagy,
S mi engedelmes szolgáid vagyunk.
- LEAR   Még él; ha el akarjátok fogni, futtában kell elfognotok. Uccu!
Hajrá!
Elszalad, a kíséret utána
- NEMES   Siralmas látvány még szegényben is,
Hát még királyban! - Még van egy leányod,
Az majd megváltja a természetet
A közátoktól, mit két lányod hozott rá.
- EDGAR   Légy üdvöz, sir.
- NEMES   Siess, sir. Mit akarsz?
- EDGAR   Mi hírt tudsz a közelebbi ütközetről?
- NEMES   Meglesz bizonynal; közhír, s tudja azt
Minden, ki képes szót megérteni.
- EDGAR   Bocsánatoddal! Milyen messze áll
A másik had?
- NEMES   Közel, s gyors haladásban.
S a főhad minden órán várható.
- EDGAR   Köszönet, uram, csak ezt akartam.
- NEMES   Ámbár
Magánügyért jött által a királyné,
Serege már megindult.
El

GLOSTER   Örök, jó istenek
Vegyétek éltém, hogy rossz szellemem
Ne kísértsen meghalni, mielőtt
Tetszéstek volna.

EDGAR   Jól imádkozál, apó.

GLOSTER   Nos hát, uram, ki vagy te?

EDGAR   Én nagyon
Szegény ember, megbénított a sors
Sok-sok csapása, múlt és meglevő
Keservek iskolájában tanultam
Irgalmas lenni. Nyújts kezet: tanyára
Vezetlek innen.

GLOSTER   Fogadd szives hálámat. Az egek
Legjobb áldása szálljon érte rád
Ezer meg ezerszer.

Oszvald jó

OSZVALD   Hó, ez jó szerencse!
A díj enyém. - Szemetlen rossz fejed
Azért fogant, hogy sorsomat javítsa.
Boldogtalan vén áruló, hamar
Vess számot lelkeddel: már künn van a kard,
Mely semmivé tesz.

GLOSTER   Sújtson jó erősen
Baráti jobbod.

Edgar közbelép

OSZVALD   Vakmerő paraszt,
Hogy mersz te egy kikiáltott árulónak
Pártjára kelni? Félre, nehogy reád
Ragadjon balsorsának dögmirigyé.
Bocsásd el karját.

EDGAR   Nem bocsátom biz én, uram, hacsak külön ember nem mondja.

OSZVALD   Bocsásd el, rabszolga, vagy meghalsz.

EDGAR   Jó uram, eredj dógodra, hagyj békét a szegény népnek. Ha kiáltássó hattam
vóna magamat az életbű kikergettetnyi, már ezelőtt tizennégy nappa meg-
hetett vóna. Közel ne gyűjj az öreghő'. Megájj, mondom, mert különben
megtoróbállom: tökfejed keményebb-e vagy ez a furkósbot? Má csak
kimondom igazán.

OSZVALD   Félre, trágyadomb!

EDGAR   Majd megkopogtatom a fogaidat, sir. Jer, egy csöppet sem fillek a fufang-
jaidtú.

Harcolnak s Edgar leüti Oszvaldot

OSZVALD   Megöltél, szolga. Vedd, zsvány, ez erszényt,
Ha Istent félsz, temesd el testemet
S amely leveleket nálam találsz, add
A glosteri grófnak, Edmundnak: keresd őt
A brit seregnél. Rosszkor jött halál - ó!
Meghal

EDGAR   Ismerlek jól: egy szolgálalkü gaz!
Úrnője bűneinek oly hű eszköze,
Hogy jobbat nem kívánhat a gonoszság.

GLOSTER   Meghalt?

EDGAR   Ül le, apó, és pihenj meg.
Hadd lám zsebét. A levelek, miket
Említe, jó szolgálatot tehetnek.
Meghalt. Csak kár, hogy nem más ölte meg.
Hadd lássuk. Megbocsáss, gyengéd viasz; -
Ne vádolj, illem. Hogy az ellenünk
Titkához férjünk, feltépnők szívét;
Hát még e papirost.

Olvas

»Emlékezz kölcsönös fogadalmainkra. Sok alkalmad akadhat őt eltenni az útból. Ha akaratod nem hiányzik, idő és hely talán sikeresen ajánlkozni fognak. Semmit sem nyertünk, ha mint győző tér vissza. Akkor én rab vagyok, s ágya börtönöm. Ments meg annak utálatos melegétől, s foglald el helyét fáradságodért. Nőd (bár így mondhatnám) s engedelmes szolgálód: Goneril.«

Ó, női vágy határtalan világa!
Összeesküvés derék férje ellen!
S cserébe érte öcsém! A homokba
Leáslak itt, gyilkos bujálkodóknak
Istentelen követje. S annak idején
Ez átkos íratot benyújtom a halál
Környezte hercegnek. Rá nézve jó, hogy
Halálod s a rád bízott terveket
Elmondhatom neki.

Edgar kiviszi a holttestet

GLOSTER   A király megőrült. S még idegzetem
Olyan szilárd, hogy én fenn járhatok
Roppant keservem éber érzetével.
Mért nem vagyok bódult? Úgy bánatomtól
Külön válnának gondolatjaim,
S a fájdalom hiú ábrándozásban
Elvesztené eszméletét.

*Távolról dobszó
Edgar visszajő*

EDGAR   Nyújtsd karodat.
Úgy tetszik, dobszót hallok. Jer, apó,
Egy jó baráthoz viszlek.

Gloster, Edgar el

7. SZÍN

*Sátor a francia táborban
Cordelia, Kent és az orvos jönnek*

CORDELIA   Ah, jó Kent, mit tegyek, hogy amig élek,
Jóságod megszolgáljam? Ahhoz éltem
Rövid lesz és minden mérték csekély.

KENT   Elismerés a legszeb díj. - Amit
Elmondék, az mind egyszerű valóság.
Nem több, nem kevesebb.

CORDELIA   Végy más ruhát,
Ez öltözet rossz órák emléke.
Ó, vesd le, kérlek.

KENT   Megbocsáss, nemes hölgy!
Ha fölfedem magam, tervemnek ártok.
Ajándékul azt kérem, hogy ne ismerj,
Mig én s az idő nem javalljuk.

CORDELIA   Hát legyen
Úgy, jó mylord.
Az orvoshoz
Miként van a király?

ORVOS   Még alszik, asszonyom.

CORDELIA   Jó istenek,
Javítsátok kidúlt természetének
Roppant törésit s hangoljátok újra
Zavartan rezgő érzelmeit e
Gyermekké lett apának!

ORVOS   Most, ha tetszik
Felségednek, felköltjük a királyt.
Már régen alszik.

CORDELIA   Tudásod vezessen,
S tedd, mit legjobbnak látsz. Felöltözött?

Szolgák Leart egy széken behozzák

ORVOS   Igen, asszonyom; mély álma közben új
Ruhát adánk rá.

KENT Légy itt jelen, kegyelmes asszonyom,
Midőn fölkeltjük; nem kételkedem,
Hogy enyhültebb lesz.

CORDELIA Jól van.

Zene

ORVOS Közelebb
Méltóztassál. - De hangosabb zenét!

CORDELIA Hajh! drága jó atyám! Tégy ajkaimra írt,
Ó, gyógyulás, és hozzon enyhet e csók
A durva bánatomra, mit nővérim
Tisztes korodra szórtak.

KENT Ó, drága jó királynő!

CORDELIA Ne lettél volna atyjuk, akkor is
Irgalmazhattak volna hóhajadnak.
Oly arc-e ez, melyet kitenni kelle
A küzdő szélnek, hogy zord kitörésű
Mennydörgések közt szembeszálljon a
Cikázó villám gyors csapásával,
Virrasszon (ó, szegény feje)
Ily hús sisakban? Ellenség kutyáját,
Ha megmárt volna bár, ily éjszakán
Tüzem mellé bocsátnám. És, szegény
Atyám, neked disznókkal s nyomorult
Csavargókkal kellett megosztanod
A silány, penészes almot. Hajh, csoda,
Hogy eszeddel egyszersmind az élet is
Véget nem ért. - Ébred. Szólítsd meg őt.

ORVOS Szólj, asszonyom, te; az legüdvösebb lesz.

CORDELIA Uram király, mint vagy? Hogy érezi
Magát felséged?

LEAR Ah, méltánytalanság
Engem kivennetek a sírból. Te egy
Megboldogultnak lelke vagy. De engem
Tüzes kerékhez köttek, hogy könyűim
Ugy áthévülnek, mint az olvadtótt érc.

CORDELIA Ismersz-e engem?

LEAR Szellem vagy, tudom.
Mikor haltál meg?

CORDELIA Ó, még nagyon, nagyon távol van.

ORVOS Aligha ébren van, még hagyjuk egy kevésé.

LEAR Hol voltam, hol vagyok, szép napvilág?
Szörnyen megcsaltak. Mást ha így találnék,
Meghalnék szájalomból. Nem tudok

Mit szólni. Nem mernék reá fogadni,
Hogy ez az én kezem. Lássuk csak: e tű
Szúrását érzem. Bár tudnám, hogyan
És mi vagyok.

CORDELIA Ó, nézz reám, uram.
S tedd rám kezed, hogy áldjon meg. - Nem így,
Ne térdepelj.

LEAR Kérlek, ne űzzetek
Tréfát velem. Valóban, én bohókás,
Gyarló öreg vagyok, már nyolcvan éves,
Sőt több is annál, s nyíltan szólva, félek,
Hogy nem vagyok valódi eszemen.
Úgy tetszik, ismerlek, sőt ismerem
Ez embert is. S mégis kételkedem.
E helyről nincs fogalmam, s bárhogyan
Erőlködöm, e ruháról nem tudok.
Hol voltam éjjel? Ki ne nevessetek,
Mert életemre mondom, azt hiszem,
Hogy ez úri hölgy lányom, Cordelia.

CORDELIA Ó, az vagyok, az vagyok!

LEAR Könnyed nem nedves-e?
Valóban az. Kérlek, ne sírj.
Ha van számomra mérge, megiszom.
Tudom, te nem szeretsz. Testvéreid
Amint emlékszem, megbántottak engem.
Neked lehet, nekik nem volt okuk.

CORDELIA Ó, semmi, semmi ok nincs!

LEAR Frankhonban vagytok?

KENT Saját országodban, sir.

LEAR Ne csaljatok meg.

ORVOS Vigasztalódjál, drága hölgy: a düh
Rohamja, mint látod, gyógyítva van;
De még veszélyes az elveszett időt
Előtte fejtegetni. Vidd be őt most,
S ne bántsuk, míg jobban lecsillapul.

CORDELIA Méltóztatik, felséged?

LEAR Ó, legyen
Türelmetek velem, Kérlek, felejts
S bocsáss meg: én agg és bohó vagyok.

Lear, Cordelia, orvos, kísérők el

NEMES Igazolódik a hír, hogy Cornwallt megölték?

KENT Kétségtelen.

NEMES Ki vezérli most hadát helyette?

KENT Mint híre jár, Gloster fattyú fia.
NEMES Mondják, Edgar, a számüzött fiú,
Kent gróffal Némethonba ment.
KENT A hír
Bizonytalan. Most már ideje lesz
Körülnéznünk. Az ország serege
Gyorsan közeledik.
NEMES A hadi döntés
Gyaníthatón sok vérbe fog kerülni.
Élj boldogul.
El
KENT Most céloom és pályám itt véget ér,
Jól, rosszul, mint rá e harc sorsa mér.
El

ÖTÖDIK FELVONÁS

1. SZÍN

A brit hadak tábora Dover mellett

Edmund, Regan, tisztek, katonák s egyebek jönnek zászlókkal, dobszó mellett

EDMUND *(egy tiszthez)*
Menj, tudd meg a hercegtől, megmaradt-e
Legutóbbi szándékánál, s valami
Nem jött-e közbe, ami terveit
Másként; mert változékony ő
S folyvást tűnődik. Menj, hozd meg nekem
Szilárd akaratát.

Tiszt el

REGAN Néném emberét
Aligha baj nem érte.

EDMUND Az meglehet, asszonyom!

REGAN Most, édes lord, tudod,
Mi jó szándékom van veled, s azért
Nyíltan beszélj, de aztán szólj valót: nem
Szereted nénémet?

EDMUND Tisztos vonzalommal.

REGAN De nem törél-e bátyám tilosába?

EDMUND Ebben csalódom.

REGAN És mégis gyanúm van,
Hogy frígyesülve s legbensőbb viszonyal
Vagy kötve hozzá, és övé egészen.

EDMUND Becsületemre, nem! asszonyom.

REGAN Soha
Sem szenvedhettem őt, ne légy vele,
Kérlek, bizalmas.

EDMUND Ó, ne félts.
Ő, s férje, a herceg.

Alban, Goneril s katonák jönnek

GONERIL *(félre)*
Inkább csatát veszítsek, semhogy Edmund
S én őmiatta elveszítsük egymást.

ALBAN Kedves hugom, légy üdvöz. Híre van, sir,
Hogy a király többekkel, akiket

Felbolygatott kormányunk szigora,
Lányához ment. Hol nem lehettem
Becsületes, ott hős nem voltam soha.
Ez ügy bennünket annyiban érdekel,
Hogy Frankhon országunkba tört, de nem
Hogy a királyt segíti, s másokat,
Kiket, félek, méltó és súlyos ok készit
Ellenszegülni.

EDMUND   Nagylelkűn beszélsz, sir.

REGAN   Mi jó ki ebből?

GONERIL   Egyesült erővel
Keressétek föl ellenségeket;
E házi és külön bajt nem lehet
Most szóba hozni.

ALBAN   Végezzünk tehát,
A had fejeivel mittevők legyünk.

EDMUND   Követni foglak sátorodba tüstént.

REGAN   Velünk jössz, néne?

GONERIL   Nem.

REGAN   Kérlek, jere:
Nagyon úgy illenék.

GONERIL   *(félre)*
Ohó! tudom
Rejtvényedet.
Fennhangon
Megyek.

Edgar jó álsruhában.

EDGAR   Ha ily szegénnyel valaha
Beszélt nagyságod, hallgasson meg egy szót.

ALBAN   Megyek mindjárt. Beszélj.

Edmund, Goneril, Regan, tiszték, katonák, kísérők el

EDGAR   Előbb, mint ütközetre
Mennél, tekintsd meg ezt a levelet.
Ha győzöl, adass jelt harsonával annak,
Ki ezt hozá. Nyomorúnak látszom is bár,
Állíthatok ki bajnokot, ki azt
Kivíja, ami vád ott írva van.
Ha balsors érne, úgyis vége lesz
Világi dolgaidnak, s megszünik
Minden fondorkodás. Most jó szerencsét.

ALBAN   Várj, míg a levelet elolvasom.

EDGAR Szoros
Tilalmam van. Ha majd ideje lesz,
Hivass fel a bajhírnök által, én
Itt termek ismét. *(El)*

ALBAN Járj boldogúl hát; én ez iratot
Elolvason.

Edmund visszajő

EDMUND Szemünk előtt az ellenség: hadaid
Vond össze. Itt van seregök s hadi
Erejök jegyzéke, a legpontosabb
Kikémlelés szerint. Most rajtad a sor
Sietni.

ALBAN Majd a vésszel szembenézünk.
El

EDMUND Szerelmet esküvém mindkét nővérnek.
Úgy gyűlölik egymást, mint kigyót a megmart.
Melyik legyen nőm? Egy, vagy mind a kettő,
Vagy egy sem? Nem lesz boldog egyik is,
Ha mindkettő megél. Az özvegyet
Elvenni annyi, mint elkeseřitni
S örültté tenni nénjét, Gonerilt;
S bajos lesz boldogólni terveimmel,
Míg férje él. Tekintélyét azonban
Használom e csatában, mely megesvén,
Találjon módot ő, ki örömet
Szabadulna férjétől, miként lehet
Minél előbb eltenni láb alól.
Az irgalom, mit Alban a király és
Cordelia iránt kíván mutatni -
Hatalmunkban levén, a harc után -
Megérni nem fogják bocsánatát.
Itt gyors cselekvést kíván helyzetem,
Okoskodással meg nem védhetem.
El

2. SZÍN

Tér a két tábor közt

*Zaj hallik. Dobszóval és zászlóval Lear, Cordelia s hadaik általmennek a színen
Edgar és Gloster jönnek*

EDGAR Jer, apó, pihenj meg itt e fa alatt,
S imádkozzál, hogy győzzön a jog.
Ha visszatérhetek, tán hozhatok neked
Egy kis vigasztalást.

GLOSTER   Istenek áldjanak meg.

Edgar el

Riadó, visszavonulás. Edgar visszajő

EDGAR   El innen, öreg! Menjünk, add kezedet!
Lear vesztett: ő és lánya fogva vannak.
Add a kezed, jerünk.

GLOSTER   Ne tovább, uram,
Rothadni itt is jó hely van.

EDGAR   Hogyan?
Megint rossz gondolat bánt? Embereknek
Kell túrni a jövőst, mint elmenést:
A fő dolog, hogy elszántak legyünk.

GLOSTER   Az is való.

Mindketten el

3. SZÍN

A brit tábor Dover mellett

*Edmund jó diadalmasan, dobszóval és zászlókkal;
Lear, Cordelia mint foglyok; tisztek, katonák stb.*

EDMUND   Vigyétek; néhány tiszt menjen velök,
S jó őrizetben tartsa, míg azoknak
Magas tetszését meg nem tudjuk, akik
Majd ítélnék felettük.

CORDELIA   Nem vagyunk
Az elsők, akik legjobb akarat
Mellett a legrosszabbat értük el.
Én még dacolnék a balsors dacával:
Érted, megtört király, levert vagyok;
Megnézzük e nénéket, e lányokat?

LEAR   Nem, nem, nem; menjünk a fogságba: ott
Fogunk mi, mint kalitban a madár,
Dalolni ketten. Áldásom ha kéred,
Letérdelek s kérem bocsánatod!
Igy élünk majd, dallunk, imádkozunk,
És agg regéket mondunk, nevetünk
Az arany lepkéken, s mint mulatkozik
A kócos nép az udvar hírein,
És közbeszólunk, hogy ki nyer, ki vesz,
Ki van benn, vagy künn, és oly rejteményes
Arcot veszünk fel, mintha kémei volnánk
Az isteneknek. Börtönünkben így
Kivárjuk a viszálykodó nagyok

Fondor világát, mely árad s apad
A hold szerint.

EDMUND   Vigyétek őket el.

LEAR   Ily áldozatra, ó, Cordeliám,
Még isteneink is tömjént gyújtanak.
Hát bírlak ismét? Aki el akar
Választani minket, hozzon üszköt égből,
S úgy pörköljön ki, rókákként. Töröld meg
Szemeidet. A süly rágjon le rólok
Minden húst és bőrt. Éhen vesszenek
Előbb, mint minket megrikassanak. Jer.

Lear, Cordelia őrizet alatt el

EDMUND   Kapitány jer, s hallgass rám: Vedd ez írást.
Írást ád neki
Menj, kísérd őket a börtönbe. Én
Egy fokkal már fölebb emeltelek,
Ha úgy teszesz, mint itt vagy útasítva,
Magas szerencse vár rád. S megjegyezd:
Amily idő jár, olyan az ember is,
A lágyszívűség a kardhoz nem illik.
Nagy megbízásod nem tűr közbeszólást;
Vagy mondd, hogy megteszed, vagy más uton
Kisérts szerencsét.

KAPITÁNY   Megteszem, mylord.

EDMUND   Láss hozzá, és örvendj, ha kész a munka.
Jól érts meg: tüstént! S járj el benne úgy,
Mint itt leírtam.

KAPITÁNY   Én nem húzhatok
Kordélyt, sem pörkölt zab nem kenyerem:
Mire férfi képes, én is megteszem.
El

Harsonaszó. Alban, Goneril, Regan, tisztok, kíséret jönnek

ALBAN   Uram, te eznapi hősleg harcolál,
S szerencse járt veled; mind foglyaiddá
Lettek, kik e nap harcában nekünk
Ellent állottak. Most add őket át,
Hogy aszerint bánhassunk el velök,
Ahogy biztonságunk és érdemük
Kivánni fogja.

EDMUND   Azt vélém, uram,
Hogy jó lesz a tehetetlen, agg királyt
Őrség alatt fogságba küldeni.
Kora és inkább még címe nagy varázst rejt
Pártjára vonni a köznép szívét,
S bérlett dsidáik visszatűzni ránk,

Kik most vezetjük őket. A királynét
Hasonló okból elküldém vele.
De holnap, vagy tán később, készen állnak,
Hol törvényszéket tartasz, megjelenni.
Most vér, veríték van rajtunk, barát
Barátját veszté, s a legjobb csatára
Átkot mond első hévben, aki súlyát
Érezte. A király s Cordelia
Ügye alkalmasabb időt kíván.

- ALBAN   Bocsánatoddal, sir, én e csatában
Jobbágnak, nem testvérnek tartalak.
- REGAN   Azaz, miként mi feljogosítjuk őt.
Ugy vélem: illőbb volna előbb megkérdened
Tetszésünket, mint ily fennen beszélj.
Ő hadseregünk vezette, képviselt
Személyünkben és méltóságainkban
Hatalmazottunk lévén, merheti
Magát testvérednek nevezni.
- GONERIL   Ne oly hévvel, őt jobban emeli
Saját erénye, mint magasztalásod.
- REGAN   És mégis legméltóbban jelenik meg
Jogainkban, felruházva általunk.
- GONERIL   Az is csak úgy, ha nőül venne tán.
- REGAN   A gúnyolódók gyakran jószok is.
- GONERIL   Hahó, hahó! A szem, mely azt neked
Beszélte, kancsalít.
- REGAN   Nem jól vagyok,
Különben, lady, igaz mérgem szerint
Felelnék meg neked. Fogadd, vezér,
Hadunkat, foglyainkat, s örökünket,
S rendelkez róluk s rólam. A vár tiéd.
A világ legyen tanúm, hogy férjem- és urammá
Emellek.
- GONERIL   Azt hiszed, hogy bírhatod?
- ALBAN   Nem tetszésedtől függ azt helybehagyni.
- EDMUND   Sem a tiedtől, lord.
- ALBAN   Félvér fickó! igen.
- REGAN   *(Edmundhoz)*
Üttess dobos s hirdesd ki címemet
Tied gyanánt.
- ALBAN   Megállj! egy szóra, Edmund!
Letartóztatlak országárulásért,
Gonerilre mutat

S ez arany kigyót veled.

Reganhoz

Mi illeti

Igényed, szép hugom, betiltom azt
Nóm érdekében, aki kéz alatt
E lorddal esküdött meg, s én, ura,
Ellenzem a kihirdetést. Ha kedved
Van házasodni, vess reám szemet:
Mylady már eligérkezett.

GONERIL

Ez közbejáték.

ALBAN

Fegyverkezett vagy, Gloster: harsonáztass.
Ha senki sem jó rád bizonyítani
A sok világos, undok hitszegést,
Itt zálogom.

Kesztyűt dob

Ki fogom mutatni szíveden,
Előbb, mint étket ízlelnék, hogy az vagy,
Aminek most itt hirdettelek.

REGAN

Rosszul vagyok.

GONERIL

(félre)

Ha nem volnál rosszúl,
Nem bíznám többé méregben soha.

EDMUND

(kesztyűt vet)

Itt ellenzálogom. Ki árulónak
Mond, bárki a világon, gaz, hazug.
A harsona zengjen. Aki jöni mer,
Az ellen, ellened, vagy bárki ellen
Megállom a harcot becsületem-
S hűségemért.

ALBAN

Hírnök, hejh ide!

EDMUND

Hírnök, hírnök!

ALBAN

Most saját erődben
Bizzál csupán, mert hadad, amiként
Nevemben volt fogadva, úgy nevemben
El van bocsátva.

REGAN

Ó, bajom növekszik.

ALBAN

Nem jól van. El, vigyétek sátoromba.
Regant elvezetik
Hírnök jó
Bajhírnök, jöjj. Zendítsd a harsonát.
Kiáltsd ki ezt.

TISZT

Fúdd, harsonás!
Harsonaszó

HÍRNÖK *(olvas)*
 »Ha valaki a seregben, kinek tisztsége vagy rangja van, be akarja bizonyítani Edmund, állítólag glosteri gróf ellen, hogy az több rendbeli hitszegést követett el, jelenjék meg a harmadik harsonaszóra. Ő kész magát védeni.«

EDMUND Fúdd!

Első harsonaszó

HÍRNÖK Még egyszer!

Második harsonaszó

HÍRNÖK Még egyszer!

Harmadik harsonaszó
Harsonaszó felel künn
Edgar jó fegyveresen, előtte harsonás

ALBAN Kérdezd meg szándokát, mért jelenik meg
 A harsonaszóra?

HÍRNÖK Mondd, ki vagy?
 Mi neved? Mi rangod? És mért válaszolsz
 E felhívásra?

EDGAR Tudd: nevem elveszett,
 A rágalom fenéje és foga
 Marták le rólam azt. De nemes vagyok, mint
 Ellenfelem, kivel megvíni jöttem.

ALBAN Ki hát az ellenfél?

EDGAR Ki felel itt Edmund glosteri gróf nevében?

EDMUND Maga. Mi mondani valód van neki?

EDGAR Ránts kardot, hogyha tán nemes szívet
 Sért meg szavam,
 Elégtételt szolgáltatson karod.
 Ím, itt az enyém. Nézd meg: e kiváltság
 Becsület, eskü s rang után jutott rám.
 S kimondom itt, bár ifju és erős
 S hatalmas vagy, s bár kardod győzedelmes,
 Szerencséd ragyog s bátor a szived,
 Hogy áruló vagy, hűtlen isteneid,
 Bátyád s apád iránt, s fondorkodó
 Ezen magas hercegnek élte ellen.
 S fejed tetejétől a silány porig,
 Melyet lábad tapod -
 Varangyosbéka-mérgü áruló vagy.
 Ha ezt tagadni mernéd, e kor, e kard
 És szellememnek legjobb ereje
 Szivedre sújtják e szót, hogy: hazudsz!

EDMUND Jogom szerint neved kén' kérdenem.
De minthogy külsőd szép és daliás,
S beszéded is neveltséget mutat,
Mit bátran s könnyen elhalasztanom
Lehetne a lovagtörvény szerint -
Én megvetem, s fejedhez visszavágom
Az árulást, s szivedre halmozom fel
A pokol-hazudta szót, mely elsuhant
Mellettem és alighogy sérthetett,
Melynek most kardom tüstént útát ad,
Hol mindörökre kell feküdnie.
Zendüljön harsonátok.

ALBAN Ó, mentsétek meg!
Zaj. Vínak, Edmund elesik

GONERIL Gloster! ez csel, ármány.
Harcjog szerint nem tartozál kiállni
Az ismeretlen ellenségnek. Te nem vagy
Legyőzve, nem; megcsalva és kijátszva.

ALBAN Te fogd be szádat, asszony, vagy ezen
Papírral fojtom azt be. Ide nézz,
Te rosszabb, mint az szóval mondható:
Olvasd itt bűnödöt. Ne tépd el, asszony,
Úgy látom, ismered.
A levelet Edmundnak adja

GONERIL Ha ismerem!
Enyém a jog; ki bírálhat meg engem?
El

ALBAN *(Edmundhoz)*
Ó, szörny! isméred ezt az iratot?

EDMUND Ne kérdd, ha ismerem-e?

ALBAN Magán kívül van, menjetek nyomába,
Egy tiszthez
Vigyázzatok rá.
Tiszt el

EDMUND Mivel vádoltok, tettem többet annál,
Ó, sokkal többet: az idő majd fényre hozza;
De vége, s úgy nekem is. Most szólj, ki vagy te,
Kinek e szerencse szolgált ellenem?
Ha nemes vagy, úgy megbocsátok.

EDGAR Legyünk egymáshoz irgalommal. Nem vagyok
Silányabb vérű, mint te vagy. Ha jobb,
Úgy többet is vétettél ellenem.
Edgar vagyok s apádnak gyermeke.
Az ég igazságos, mert kéjeinkből

Csinál, bennünket ostorozni, eszközt:
A bűnös és setét hely, hol fogantál,
Szemeibe került.

EDMUND   Jól szólottál: való,
Megfordult a kerék, s én itt vagyok.

ALBAN   Járásod már fenségest mutatott.
Jer, hadd öleljelek: hasítsa szét
Szívem a fájdalom, ha valaha
Apád s téged gyűlöltelek.

EDGAR   Tudom,
Nemes herceg.

ALBAN   Hol rejtezel? Hogyan
Tudád meg apád balesetét?

EDGAR   Ápolván őt, mylord. Halld röviden
Történetét, s bár megszakadna szívem,
Mire elmondom. - A verítéletet
Hogy elkerüljem, mely sarkamba volt
(Az édes élet - ó, hogy minden órán
Inkább viseljük a haláli kínt,
Mint meghaljunk egyszerre), én bolondnak
Tevém magam, rongyokba burkolóztam,
S oly képet ölték, hogy még a kutyák is
Felzendültek rám. Így találkozánk
Én és atyám, vérző gyűrűivel,
Melyekből elveszett a drágakő.
Kalauza lettem; őt vezetve és
Koldúlva érte, megmentettem a
Kétségbeeséstől. És, ó, balgaság!
Fel nem fődém magam, csak most, alig
Fél óra előtt, midőn fegyverkezetten,
Nem biztos még, de bízván a sikerben,
Áldását kértem, elmondván neki
Kezdetől végig bujdoklásomat.
De fáradt szíve - az összeütközést
M megbírni gyenge - két vég szenvedély,
Öröm s bú közt mosolygva megszakadt.

EDMUND   Ezen beszéded meghatott, s talán még
Jót szülhet. Ámde szólj; mert szemeidből
Látom, hogy még több mondanod való van.

ALBAN   Ha még van, ami ennél sajnosabb,
Úgy el ne mondd, mert ezt hallván, egész
Lényem bomlásnak indult.

EDGAR   Úgy látszik talán
Annak, ki búval nem barátokozék,
Hogy ez legfőbb; de még más is van, ami
A soknál több s érintkezik

A végletekkel.
Hogy hangosan sirék, egy férfi jött,
Ki látva engem ínséges koromban
Kerülte útált társaságomat.
De megtudván, ki az, ki oly sokat túrt,
Nyakamba füzte izmos karjait
S feljajdult, mintha a menny boltozatját
Akarta volna megrepeszteni.
Aztán atyámhoz fordult, s Lear s maga
Felől a legsiralmasabb mesét
Beszélte el, milyet csak valaha
Fül hallhatott. Mi közt a fájdalom
Erőt vőn rajta s életidegei
Ernyedni kezdtek. S már a harsona
Másodszor zengvén, őt eszméltelen
Hagyám el ott.

ALBAN De ki volt az?

EDGAR Kent, uram,
A számüzött Kent, aki áruhában
Kísérte a rá fölbőszült királyt,
Szolgálatot tőn, mely a rabhoz is
Alighogy illenék.

Egy nemes jó sietve, véres késsel

NEMES Segítség, ó, segítség!

EDGAR Miképp segítsünk?

ALBAN Ember! mit jelent ez?

EDGAR Véres kés?

NEMES Forrón párolog, hisz épp a
Hölgy szivéből jött. Meghalt...

ALBAN Meg? Ki? Szólj!

NEMES Nőd, uram, nőd, ki megmérgezte hűgát
És azt be is vallá.

EDMUND Mindkettejökkel
Jegyben valék, és most egy pillanatban
Kelünk mindhárman össze.

ALBAN Élve, halva
Hozzátok őket. Az ég itélete
Megreszkettet; de szánalmat nem indít.

*Nemes el
Kent jó*

EDGAR Itt jó Kent, sir.

ALBAN Ó, ő az. Az idő
Nem enged bókolnunk, mint megkivánná
Az udvariasság.

KENT Örök jó éjet mondani
Jövök király uramnak; nincsen itt?

ALBAN Nagy dolgokat felejtünk. Mondd meg, Edmund,
Hol a király s hol van Cordelia?
Goneril s Regan testét hozzák
Kent, látod ezt?

KENT Ah, hogy történhetett ez?

EDMUND Edmund mégis szeretve volt. Egyik
Értem megmérgezés a másikat,
Aztán megölte önmagát.

ALBAN Valóban.
Födjétek el arcaikat.

EDMUND Halállal küszködöm.
Természetem dacára némi jót
Kivánok tenni. Tüstént küldjétek,
De gyorsan, a kastélyba; mert parancsom
Lear és Cordelia életére szól.
Ó, küldjétek, míg nem késő.

ALBAN Szaladjatok,
Ó, szaladjatok!

EDGAR Kihez, mylord? ki van
Szolgálaton? Küldj jelt, hogy elhalasztod.

EDMUND Jól mondod. Vedd át kardomat,
És add a kapitánynak.

ALBAN Siess, ahogy csak bírsz.
Edgar el

EDMUND Megbíztuk, én
S feleséged, hogy Cordeliát
Felkösse börtönében, s fogja rá,
Hogy csüggedésből ölte meg magát.

ALBAN Óvják meg az egek! - Addig vigyétek ezt.
Edmundot kiviszik
Lear jó, ölében a meghalt Cordelia; Edgar, tiszt s egyebek

LEAR Üvöltsetek, ó, üvöltsetek! Ti mind
Kő-emberek vagytok. Ha nyelv- és szemetek
Enyéim volnának, oly zivatart
Indítanék velök, hogy meghasadna
A mennynek boltozatja. Ó, oda van
Örökre! Én tudom, ki holt meg, és ki él. Ő
Holt, mint a föld. - Egy tükröt adjatok; ha

Lapját lélegzetétől köd borítja,
Ó, úgy még él.

- KENT Ez az ígért vég tehát?
- EDGAR A végítélet?
- ALBAN Roskadj össze, szűnj meg!
- LEAR Mozdúl a toll, még él! Ha úgy van, e csere
Mevált minden bút, melyet valaha
Éreztem életemben.
- KENT *(térdepelve)* Jó uram!
- LEAR Kelj innen, kérlek.
- ALBAN Ez Kent, hú barátod.
- LEAR Pusztulás érjen, gyilkos árulók ti!
Megmenthetém! s örökre oda van.
Cordelia, Cordelia, várj egy kicsit. Hah!
Mit mondasz? Mindig nyájas volt szava,
Szelíd és halk - nőben dicső dolog.
Megöltem a szolgát, ki felkötött.
- TISZT Uraim, valóban azt tevél.
- LEAR Hát nem tevém-e, fickó?
Volt oly idő, hogy éles pallosomtól
Meggzöktek volna mind. Most agg vagyok
S a szenvedések megtörtek. Ki vagy te?
Szemem nem legjobb. Megmondom legitt.
- KENT Ha szerencse kettővel dicsekedik,
Kiket szeretett s gyűlölt, az egyikét
Itt láthatod.
- LEAR Mily tompák e szemek.
Nem Kent vagy-e te?
- KENT Az, szolgád, Kent. De hol van
Cajus cseléded?
- LEAR Az, mondhatom neked,
Derék fiú; nem vár, ha ütni kell.
Meghalt és rothad.
- KENT Nem, nem, jó uram:
Az én vagyok.
- LEAR Mindjárt meglátom.
- KENT Az,
Ki a legelső megbomlás után
Kísérte gyászos léptedet. -
- LEAR Hozott
A jó szerencse.

EDGAR   Ó, valóban
Már vége van.

KENT   Csoda, hogy eddig kibírta;
Már úgyis csak bitorlá életét.

ALBAN   Vigyétek el. - Jelenleg fő ügyünk
Az általános fájdalom.
Kenthez és Edgarhoz
Ti ketten,
Lelkem baráti, kormányozzatok,
S tartsátok fenn a sebzett államot.

KENT   Reám nagy út vár, melyet tenni kell:
A gazdám hí, nem mondhatok nemet.

ALBAN   Nehéz idő sújt: itt engedni kell,
És mondanunk, mi fáj, nem ami illik.
A legkorosb legtöbbet szenvedett.
Ifjabbak, akik itt vagyunk, nem érünk
Ily dolgot, s nem jut ily sokáig élnünk.

Mind el, gyászinduló mellett

.oOo.